

Stiftelsen Skansen

Resultatredovisning 2021

**Enligt riktlinjer för redovisning av statens bidrag till
Skansen verksamhetsåret 2021**

SKANSEN

Stiftelsen Skansen – Djurgårdsslätten 49-51 – Box 27807 – SE-115 93 Stockholm – www.skansen.se

Innehåll

1. Sammanfattning 2021.....	1
2. Konsekvenser Covid-19	2
3. Ekonomisk översikt.....	3
4. Tillgänglighet	8
Tillgänglighet för gäster med funktionsnedsättning.....	8
Digital tillgänglighet	8
Ekonomisk tillgänglighet.....	12
5. Kultur- och naturarv för framtiden	13
Förvaltning - byggnader	13
Förvaltning - samlingar	19
Skansens Park	21
Djurparken	22
6. Friluftsmuseets särskilda förutsättningar	23
Förmedling i fokus – bokad verksamhet.....	25
Förmedling i fokus – öppen verksamhet	29
Samarbete med gymnasieskolor, vuxenutbildningar, universitet och högskolor.....	30
Utbud för barn och unga	31
Program med seder, traditioner och högtider.....	33
7. Samverkan med samhällsaktörer	36
Volontärverksamhet och samarbeten med samhällsaktörer	36
8. Nationell spridning av kulturutbudet	41
9. Nationella och internationella erfarenhetsutbyten	42
Studiebesök på Skansen	42
Kunskapsinhämtning till Skansens verksamhetsområden	42
10. Medarbetare	43
11. Hållbarhetsarbete.....	45
12. Gästutveckling.....	46

1. Sammanfattning 2021

Året inleddes med ett stängt Skansen. För första gången sedan vi öppnade 1891 kunde gäster inte välkomnas att uppleva Sveriges natur och kultur. Coronapandemin hade fått följder av aldrig tidigare skådad dignitet. Under tiden som parken var stängd arbetade vi intensivt för att utveckla ett erbjudande som skulle vara smittsäkert och lustfyllt. Den 1 april öppnade Skansen, för andra gången på 130 år. Det är svårt att beskriva glädjen när Skansen åter blev en mötesplats full av liv – precis som det ska vara.

När jag sammanfattar resultatet för 2021 konstateras att pandemin har synliggjort konsekvenserna av kraftigt minskade entréintäkter och den sårbarhet som finns i Skansens finansieringsmodell när egenfinansierade intäkter representerar närmare 70% av totala intäkter. Branschen förväntas inte återhämta sig förrän tidigast 2025/2026 och gästtappet om 46 % 2021 (55% 2020) påverkar Skansens ekonomi en lång tid framöver. I år uppvisar Skansen ett positivt resultat samtidigt växer underhållsskulden som kräver stora investeringar och i förlängningen innebär ett hot mot svenskt kulturarv.

När det låter som mest dystert hjälper det ändå att summera vad som har åstadkommit under året. Vi har utvecklat affärsmässigheten, anpassat erbjudandet, mött en ny målgrupp, renoverat, nyinvigt och slagit gästrekord under julen. Resultatet från årets gästundersökningar visar att gästen är exceptionellt nöjd med bemötandet på Skansen. Det är med stolthet jag noterar den kompetens, värme och engagemang som finns hos Skansens medarbetare.

Stora utmaningar kvarstår. För Skansen, och för omvärlden, som ska tackla en fortsatt osäker utveckling av pandemin, och i det långa perspektivet verka för en hållbar global utveckling. Skansens riktning läggs nu för att snabbt kunna anpassa verksamheten. Gästens upplevelse, medarbetarna, vara en inspirerande samhällsaktör och en långsiktig hållbar ekonomi är vårt fokus framåt. Under året har en strategisk hållbarhetsplan upprättats. Skansen vill inspirera och vara en drivkraft för hållbar utveckling: i vår närhet och för planeten i stort.

Trots allt annat än önskvärda förutsättningar har Skansen kommit igenom den mest akuta krisen och samtidigt skapat nya förutsättningar och investerat för framtiden. Med gemensamma krafter har vi hanterat ett läge ingen av oss tidigare har varit med om. Och vi har bara börjat! Skansen är en plats grundad i historien och med framtiden för sig.

John Brattmyhr, VD Skansen

2. Konsekvenser Covid-19

Covid-19 pandemin medförde allvarliga konsekvenser för Skansens erbjudande till gäst, antal gäster och ekonomiskt resultat. Påverkan på det ekonomiska resultatet och effekten av att, på mycket kort tid tappa hälften av alla gäster, är i särklass den allvarligaste konsekvensen från pandemin. Skansen hade inte överlevt utan det extra ekonomiska stöd som tillförts under 2021.

Antalet gäster återhämtade sig inte tillräckligt under 2021 på grund av den fortsatta situationen med pandemin. Skansen redovisar på totalen en marginell ökning av antalet gäster 2021 jämfört med 2020, från 649 598 gäster 2020 till 780 629 gäster vilket är en ökning på 20 % men jämfört med 2019, innan pandemin, var tappet av gäster hela 46 %. Andelen internationella gäster under 2021 var 16 % och 84 % var gäster från Sverige där majoriteten, ca 83 %, kom från Mälardalen. Innan pandemin hade Skansen cirka 50% internationella gäster.

En annan av de mest allvarliga konsekvenserna var den instabila situation som uppstod för planering och genomförande av verksamhet och personalresurser. Historisk gäststatistik var inte längre relevant och beslut tvingades fattas med mycket kort varsel vilket ställde höga krav och press på ledning och chefer. Medarbetarnas situation var redan utmanande med en bakomliggande omorganisation hösten 2020 och läget var fortsatt svårt under 2021 med en svårplanerad tillvaro och korta ledtider. En intern medarbetarundersökning under året visade även att pandemin och Skansens ekonomiska situation var källa till stor oro för många.

Vidare medförde pandemin en stor utmaning att leverera ett kvalitativt erbjudande till gäst. Skansen var stängt i början på året och öppnade den 1 april på ett pandemisäkert sätt med ett begränsat erbjudande till gäst. Flera av inomhusmiljöerna var stängda och högtider, traditioner och evenemang ställdes delvis in eller genomfördes med publikrestriktioner. Skansen försökte ställa om, och digitalt tillgängliggöra till gäst det som var möjligt, dock var det svårt att göra det snabbt och i tillräckligt hög grad utifrån rådande resursbrist.

Ytterligare en mycket allvarlig konsekvens var att planerat underhållsarbete inte kunde utföras och att investeringar för att ställa om och utveckla verksamheten återigen fick skjutas på framtiden. Underhållsunderskottet fortsatte att växa under året.

Skansens interna samarbetspartners har varit hårt drabbade vilket medfört att erbjudandet till Skansens gäster inte varit tillfredsställande. Skansens interna partners verkar som egna företagare inom Skansens område och har under året inte haft möjlighet att skapa det överskott som krävs för att hålla den egna verksamheten levande. Detta medför en negativ effekt för Skansens hyresintäkter, som lider indirekt ekonomisk skada då hyrorna är delvis omsättningsbaserade. Skansens interna partners består av Glasbruk, Roger Adolfsson AB (Galejan) och Skansen-Akvariet samt sex restauratörer (Koloni, Krogen Stora Gungan, Gubbhyllan, Kulturrestauranger, Café Petissan och Flickorna Helin).

Aktiveter med externa samarbetspartners har i stort satts på paus under pandemin. Vissa aktiviteter med större partners, som är avtalsreglerade, har kunnat fortskrida men mycket planerades om. Inga nya större partnerskap eller samarbeten varit möjliga att inleda under 2021.

3. Ekonomisk översikt

Skansen visar för 2021 ett överskott om 59 mkr inklusive två extra statsbidragsanslag samt korttidspermitteringsstöd om totalt 51,7 mkr. Gäst- och försäljningssiffror överraskade positivt för juli och augusti samt december. Dock innebar den ekonomiska osäkerheten ett behov av att redovisa 25 mkr i kassan vid årets slut vilket även medförde en mycket restriktiv hållning till driftskostnaderna. Det rådande läget innebar även att Skansen drabbades av intern personalbrist gällande ledning av underhållsprojekt av större omfattning. En fortsatt försiktighet för ersättningsrekrytering av tim- och säsonganställda rådde under året. Avslutningsvis fick Skansen ta emot ett testamente till ett värde av ca 12 mkr.

De statliga stöden under året var nödvändiga för Skansens överlevnad. Det innebar en stor utmaning att försöka ställa om verksamheten och etablera nya intäktskällor samtidigt som grundläggande ekonomiska förutsättningar inte existerade. Skansens mycket omfattande underhålls- och investeringsbehov för befintligt fastighetsbestånd fortsatte att växa under året.

Nedan är en översikt av Skansens intäkter inklusive fördelning av bidrag samt sponsring, rörelsekostnader, personalkostnader, finansiella kostnader samt resultaträkning: zoologiska, kulturhistoriska och evenemangsverksamheten. De två föregående årens siffror redovisas inom parentes.

Gästantal:

Skansens gästsiffror 2021 uppgår till 780 629 gäster (649 598 år 2020, 1 434 039 år 2019) vilket jämfört med 2019 år är en minskning med 653 410 gäster som motsvarar 46 %. Minskningen av antalet gäster berodde till största delen på den uteblivna internationella turismen.

Årligt statsbidrag:

Det årliga statliga anslaget 2021 ökade inte jämfört med 2020 utan var fortfarande 76,4 mkr (ökade med 1,7 mkr år 2020, 1,1 mkr år 2019) och uppgick till 28,5 % (39,4 % år 2020, 27,2 % år 2019) av de totala intäkterna. Skansen har under de senaste tre åren inte mottagit en uppräknig av anslaget motsvarande pris- och löneökning. Det årliga statliga bidraget finansierade inte heller detta år den verksamhet som är önskvärd i enlighet med riktlinjerna. Det noteras att Skansen under 2021 var starkt beroende av att fortsätta arbeta för egengenererade intäkter för att finansiera verksamheten. Dock konstateras även att om inte statliga stöd tillförts Skansen under pandemin så hade inte Skansen klarat sig genom den akuta kris som varit under året.

Bidrag (belopp i tkr)	2021	2020	2019
Statliga bidrag, från Kulturdepartementet	76 386	76 386	74 675
Extra statligt bidrag, från Kulturdepartementet	47 600	21 400*	0
Permitteringsstöd för korttidsarbete	4 060	11 305	0
Kommunala bidrag, från Stockholms stad	0	0	0
Hysesstöd Boverket	267	360	
Statliga forskningsrådet Formas	333	355	
Science Center	247		

Tabell 1 visar statliga, kommunala och övriga bidrag för åren 2019–2021

*Skansen erhöll ett extra statligt bidrag om 59 mkr varav en viss del 37,6 mkr redovisas i år och resterande del redovisades 2020 om 21,4 mkr.

Intäkter av sponsring

Flera av Skansens sponsorsamarbeten är långsiktiga och mycket viktiga för Skansens ekonomi samt möjlighet till utveckling. Samarbetet med Konsumentföreningen Stockholm förnyades under 2020 och gäller i fem år. Några av Skansens större företag-, sponsor- och partnersamarbeten är: Konsumentföreningen Stockholm, St Gobain, COOP, Betongindustri, Xylem (vatten/återvinning), Mitsubishi, Vårdförbundet, Stiftelsen Seglora Kyrka, IF Metall, Koloniträdgårdsförbundet och Stockholm Vatten och Avlopp (miljö/utbildning). Inga nya större sponsorsamarbeten har etablerats under 2021.

Under 2021 uppgick värdet av sponsring och donationer till 18 mkr.

Verksamhetskostnader

Verksamhetens kostnader uppgick till 71,4 mkr (49,8 mkr år 2020, 93 mkr år 2019) där drift- och underhållskostnaderna för fastigheterna är den största kostnadsposten. Skansen äger sina egna anläggningar och fastigheter och ingen kostnad i form av hyra utgår. Enligt överenskommelse med Kulturdepartementet redovisas Bygg- och fastighetsavdelningens samt Parkavdelningens intäkter och kostnader vilken används som beräkning av Skansens hyreskostnader.

Fastigheter och anläggningar (belopp i tkr)	2021	2020	2019
<u>Intäkter</u>			
Fakturerade energiavgifter	4 042	3 778	4 262
Anställningsstöd	107	0	259
Övriga intäkter	946	1 043	797
Summa	5 094	4 821	5 318
<u>Kostnader</u>			
Energikostnader	-9 886	-9 113	-9 676
Verksamhetens övriga kostnader	-21 901	-13 691	-24 268
Personalkostnader	-27 635	-28 145	-29 707
Avdelningens avskrivningar	-172	-182	-162
Summa kostnader	-59 595	-51 132	-63 814
Resultat	-54 500	-46 311	-58 496

Tabell 2 visar resultat för Bygg- och fastighetsavdelningen samt Parkavdelningen för åren 2019–2021 (uttryckt i tkr)

Personalkostnader

Personalkostnaderna för året uppgick till 122,7 mkr (129 mkr år 2020 och 147,2 mkr 2019), vilket innebar en minskning med 6,3 mkr (-5 %) jämfört med 2020. Detta förklaras främst av en stor minskning av tim- och säsongsanställda samt att ingen ersättnings- eller vikarierekrytering har skett under året.

Medelantalet anställda är 204 (176 år 2020, 257 år 2019).

Finansiella kostnader

En stor ombyggnation av Sollidenscenen inklusive publikområde genomfördes 2013 till en kostnad om 71 mkr. Detta finansierades genom egna medel om 28 mkr och två banklån om totalt 43 mkr fördelat på två lån om 23 mkr respektive 20 mkr. Banklånen löpte amorteringsfritt fram till och med 2015 men under 2016 påbörjades en amorteringsplan om 17 år. Skansen amorterar årligen 2,6 mkr vilket har en motsvarande negativ likviditetspåverkan.

Den omfattande byggnationen av Baltic Sea Science Center slutfördes tidigt under 2019. Baltic Sea Science Center var Skansens största investering någonsin där Skansen gjorde en 25 %-ig egeninsats. Delar av egeninsatsen lånefinansierades med 20 mkr. Skansen amorterar årligen 4 mkr vilket har en motsvarande negativ likviditetspåverkan.

Resultatet 2021 belastas med avskrivningar om 13,8 mkr (14,2 mkr år 2020, 14,1 mkr år 2019) och räntekostnader om 0,9 mkr (1,0 mkr år 2020 och 2019).

Det ackumulerade resultatet är en förutsättning för att kunna bibehålla och fortsätta utveckla Skansen.

Resultat (belopp i tkr)	2021	2020	2019
Intäkter	140 005	84 681	200 493
Kostnader	<u>-209 638</u>	<u>-194 117</u>	<u>-255 398</u>
Resultat före statsbidrag	-69 633	-109 436	-54 905
Statsbidrag	128 893	109 806	74 675
Resultat	59 260	370	19 770

Tabell 3 visar Skansens resultat för åren 2019–2021 (uttryckt i tkr)

Resultaträkning

Skansen är ett museum, en djurpark och en plats för upplevelser. Skansen är organisatoriskt indelat i åtta avdelningar som arbetar utifrån detta fokus. Nedan presenteras en resultaträkning för hela Skansens verksamhet för året 2021.

Resultaträkning (belopp i mkr)	2021
Statsbidrag	78
Entréintäkter	78
Programintäkter	9
Försäljning	15
Hyror	8
Sponsorintäkter, gåvor och donationer	23
Övriga intäkter	6
Summa intäkter	216
Drift och underhållskostnader	-52
Försäljningskostnader	-3
Administrativa kostnader	-16
Verksamhetens kostnader	-71
Löner mm, tillsvidareanställda	-70
Löner mm, timanställda	-14
Personalomkostnader	-38
Summa personalkostnader	-123
Finansiella kostnader	-15
Summa kostnader	-209
Extra statsbidrag	48
Korttidspermitteringsstöd	4
Resultat	59

Tabell 4 visar en resultaträkning för Skansens verksamhet år 2021

4. Tillgänglighet

Tillgänglighet till Skansen styrs av faktorer som rörlighet, resurser, språk och förståelse. Skansen arbetar kontinuerligt med att förbättra, förändra och se över fysisk miljö, prisnivåer, gästmottagande samt utvärdera informationen på området.

Tillgänglighet för gäster med funktionsnedsättning

En ökad fysisk tillgänglighet ställer stora krav på Skansen på grund av dess geografiska läge på en höjd. En stor del av de kulturhistoriska miljöerna är svåra och ekonomiskt betungande att tillgänglighetsanpassa. Samtidigt har Skansen en hög tillgänglighet i den bemärkelse att förmedlingen i hög grad sker i samtalsform och genom upplevelser med alla sinnen. Att utveckla tillgängligheten har hög prioritet, men det kräver stora investeringar.

Arbetet med att tillgängliggöra Skansen utifrån olika behov har tidigare planerats och följts upp av Skansens tillgänglighetsgrupp. På grund av den tidigare omorganisationen som genomfördes hösten 2020 har denna arbetsgrupp varit vilande under 2021.

Under 2021 har inga större särskilda insatser för förbättringen av den fysiska tillgängligheten kunnat genomföras. En ny tillgänglighetsramp vid Skogaholms herrgårds västra sida kunde projekteras och genomföras under året.

Digital tillgänglighet

Samlingar i digital form

Skansen och övriga centralmuseer berörs av regeringens strategi för att digitalisera kulturarvet. Det är en nationell strategi som syftar till att digitalisera, digitalt bevara och digitalt tillgängliggöra kulturarvsmaterial och kulturarvsinformation. I strategin slås fast att ett av syftena med digitalisering är att göra kulturarvet synligt och tillgängligt för alla oavsett var man befinner sig. Användarna ska även kunna bli medskapare till utvecklingen av det egna kulturarvet.

Inom ramen för centralmuseernas samarbetsråd (CMS) har Skansen, tillsammans med övriga medverkande, arbetat fram en gemensam vision- och målbild för centralmuseernas digitalisering, 2021–2026.

Visionen anger en riktning mot ökad digital tillgänglighet utifrån ett fokus på gemensam infrastruktur och standarder samt länkade öppna data. Arbetet har samordnats av Skansens representant som är ordförande i CMS:s digitaliseringsgrupp.

För digital förvaltning och tillgängliggörande använder Skansen sig av produkter från KulturIT som är ett icke vinstdrivande norskt IT-bolag (aksjeselskap). KulturIT utvecklar och driver gemensamma digitala lösningar för kultursektorn i nära samarbete med museer.

Skansen nyttjar produkterna:

Primus – databas för samlingar

DigitaltMuseum – konst- och kulturarv på webben

KulturNav – länkning av data

KulturPunkt – förmedling i app och utställning

Dokumentation i Primus

Dokumentation av samlingsobjekt är en levande och ständigt pågående process. Utöver nyregistrering omfattar arbetet även löpande översyn, gallring samt förbättrade metadata liksom registervård i enlighet med internationell museistandard, Spectrum. All dokumentation kopplat till objekten i samlingarna sker idag i databasen Primus. Särskilt dokumentationsprojekt under 2021 har varit en omfattande beståndsinventering av inredningstextilier i Dräkt- och textilsamlingen. Arbetet med inventeringen kommer att fortsätta under 2022.

Uppskattningsvis har Skansen cirka 120 000 föremål inklusive textilier samt museala byggnader i sin samling. Det exakta antalet är inte synligt förrän samtliga föremål är inventerade och registrerade i Primus. Sammanlagt finns drygt 57% av Skansens totala samlingsbestånd i databasen. Det innebär att cirka 89 % av uppskattade 40 000 objekt i föremålssamlingen och cirka 39 % av uppskattade 80 000 textilier har en digital post samt att Skansens samtliga museala byggnader finns registrerade i databasen.

Skansens samlingar i Primus	2021	2020	2019
Summa totalt antal katalogiserade föremål (textil och "hårda föremål")	68 214	66 660	61 486
% av 120 000	57%	56%	51%
Summa antal föremål med bilder	20 845	19 802	19 239
% med bild av 120 000	17%	17%	16%
Summa totalt antal poster Samlingen Dräkt och dräkttillbehör	31 505	30 274	25 331
% av 80 000	39%	38%	32%
Summa totalt antal poster Samlingen "hårda" föremål	35 714	35 410	35 176
% av 40 000	89%	89%	88%
Summa totalt antal poster Samlingen Museala Byggnader	184*	183	183
% av 184 (Skansens museala byggnadsbestånd)	100%	100%	100%
Summa antalet Museala Byggnader med bild	99%	100%	100%
Summa antalet Naturytor	16	16	13
Summa totalt antal poster Fotografi**	4 010	3 378	2 674
Summa totalt antal poster Film/Ljud**	31	31	31
Summa totalt antal poster Ritningar****	898		

Tabell 5 visar Skansens samlingar i databasen Primus för åren 2019–2021.

* Samlingen Skansens museala byggnader har ökat med ett objekt under året pga en administrativ justering. Detta påverkar även statistiken för antal poster med bild som minskat procentuellt.

** Samlingen Skansens fotografier har inget uppskattat totalt antal

*** Samlingen Skansens Film/Ljud har inget uppskattat totalt antal

**** Samlingen Skansens ritningar har inget uppskattat totalt antal. Samlingen är ny i Primus och har tillkommit genom digitalisering av arkivhandlingar. Rapportering av statistik påbörjades from 2021 och kommer att fortlöpa under följande år.

DigitaltMuseum

I slutet av år 2021 är 9562 föremål, 1596 fotografier, 185 byggnader och 27 film- och ljudfiler publicerade på DigitaltMuseum och därmed sökbara för alla.

Genom införandet av det digitala arkivprogrammet Klara, har ett första steg tagits för att kunna göra delar av Skansens arkiv - bestående av dokument, ritningar och fotografier - tillgängligt för alla. I samband med detta har Skansen även påbörjat ett storskaligt basdigitaliseringsprojekt i samarbete med Stiftelsen föremålsvård (SFMV) i Kiruna. Under 2021 har 1197 diabilder och 2640 ritningar skannats och katalogiserats, dessa kommer att publiceras på Digitalt museum under 2022.

Statistik DigitaltMuseum.se	2021	2020	2019
Föremål	9 562	9 470	9 409
Byggnader	185	185	95
Foto	1 596	1 596	723
Media (film/ljud)	27	27	26
Artiklar	15	11	5
Digitala utställningar	3	2	2
Mappar	3	3	3
antal sidvisningar totalt för Skansens objekt	50 582	50 098	58 709

Tabell 6 visar antalet objekt, uppdelat per typ, som publicerats på DigitaltMuseum samt antalet sidvisningar för åren 2019–2021.

Digital tillgänglighet på plats - projekt KulturPunkt

KulturPunkt är ett digitalt förmedlingsgränssnitt för museer som innehåller, text, bild, ljud och rörlig bild. KulturPunkt fungerar som en digital plattform för förmedling av information till gästens egen mobil eller surfplatta. Med KulturPunkt får Skansens gäster möjlighet att på plats få fördjupad kunskap om en miljö genom att skanna en QR-kod eller genom en app.

Under 2021 har arbetet fortsatt med att utveckla fler Kulturpunkter och förbättra innehållet i de befintliga. De 6 nya platser på Skansen som har fått en KulturPunkt är Tottieska gården, Telenätet, Kryddboden, Swedenborgs lusthus, Sparbanken och Hazeliushuset. 4 av dessa miljöer gestaltades för "Titta in" där gästen kunde titta in på ett diorama som samspelar med berättelsen i KulturPunkt.

KulturPunkt var ett pilotprojekt under 2020 och skulle utvärderats under 2021. Utvärderingen fick på grund av pandemins effekter skjutas fram. Skansen blev under 2021 inbjudna av KulturIT att hålla ett föredrag om hur tjänsterna för Kulturpunkt och Digitalt museum används. Föredraget var uppskattat och hölls för museer som nyttjar samma tjänst i Sverige och Norge. Under 2021 hade KulturPunkt 2 939 användare och 7 676 sidvisningar.

Statistik KulturPunkt	2021	2020
Användare	2 939	1 138
Sidvisningar	7 676	3 547

Tabell 7 visar antalet användare och sidvisningar för Skansens objekt på plattformen KulturPunkt för åren 2020–2021.

Förmedling i sociala medier

Under 2021 förmedlades innehåll från museiverksamheten via Skansens sociala medier (framför allt YouTube, Instagram och Facebook) men även via Skansens webbplats.

Ekonomisk tillgänglighet

Skansens ska vara tillgängligt för alla, vilket även innefattar ekonomisk tillgänglighet. Under 2021 var det inte möjligt att höja entrépriserna vilket egentligen skulle varit nödvändigt utifrån en ekonomisk hållbarhet. Skansen har under flera år noterat att allt fler gäster anser att entrépriserna är för höga. 2016 infördes fri entré-reformen på utvalda statliga museer i landet, många av dem ligger i Stockholm och många stockholmare har lärt sig att det är gratis att gå på museer. Detta har fört med sig att Skansen allt sedan 2016 förlorat stockholmsgäster obeaktat pandemiläget.

Årskort

Försäljningen av årskort under 2021 uppgick till drygt 64 700 årskort (100 800 år 2020, 89 000 år 2019) och Skansen hade totalt cirka 179 000 årskortbesök (225 000 år 2020, 207 000 år 2019) vilket motsvarade en minskning om 40 % respektive 20 %. En förklaring till den lägre årskortsförsäljningen är att många årskorts giltighetstid automatiskt förlängdes med den tid Skansen var tvingade till att ha stängt.

Årskortet ger fri entré under tolv månader inklusive rabatter hos Skansens interna partners. Under 2021 fanns det tre årskortskategorier: vuxen, student och pensionär. Till samtliga årskort kan köpas barntillägg med fri entré för medföljande barn.

Under 2021 besökte cirka 115 000 barn 4–15 år Skansen tillsammans med en årskortsinnehavare (130 000 år 2020, 115 000 år 2019).

Samarbeten med organisationer och initiativ

Skansen arbetar även med organisationer och initiativ som behöver extra stöd. Dessa samarbeten är viktiga och skapar ett värde för Skansen i att vara en god samhällsaktör. 2021 har ett par mindre samarbeten genomförts med Stockholms Stadsmission och Barncancerfonden.

Konsumentföreningen Stockholm (KfS)

Samarbetet med KfS fortlöpte under året och två medlemsdagar genomfördes vilka lockade cirka 6 200 gäster med KfS-medlemskap (6 150 år 2020, 6 500 år 2019). Tillsammans med KfS och COOP erbjöds COOP kunder i Mälardalen möjligheten att besöka Skansens julmarknad på de nyinstiftade fredagarna.

5. Kultur- och naturarv för framtiden

Skansens ska levandegöra Sveriges natur och kultur och vara en plats för kunskap och upplevelser kopplade till Sveriges kultur- och naturarv. Museierbudandet som i hög grad bygger på samtal mellan gäster och experter, och som sker i gestaltade kulturhistoriska miljöer som kan upplevas med alla sinnen, ger många möjligheter till reflektion, medskapande och ömsesidigt lärande. Det är möjligt att se, lyssna, lukta, smaka och känna på historien. Besöket ger inte bara inblick i historien utan också perspektiv på, och insikter om, våra egna liv här och nu. Gästen får en chans att se nordiska djur, både vilda och tama. Skansen berättar även om behovet av att vidta åtgärder för artbevarande och om de egna insatserna för detta. Verksamheten är förankrad i expertkunnande inom olika verksamhetsfält.

Förvaltning kultur- och naturarv

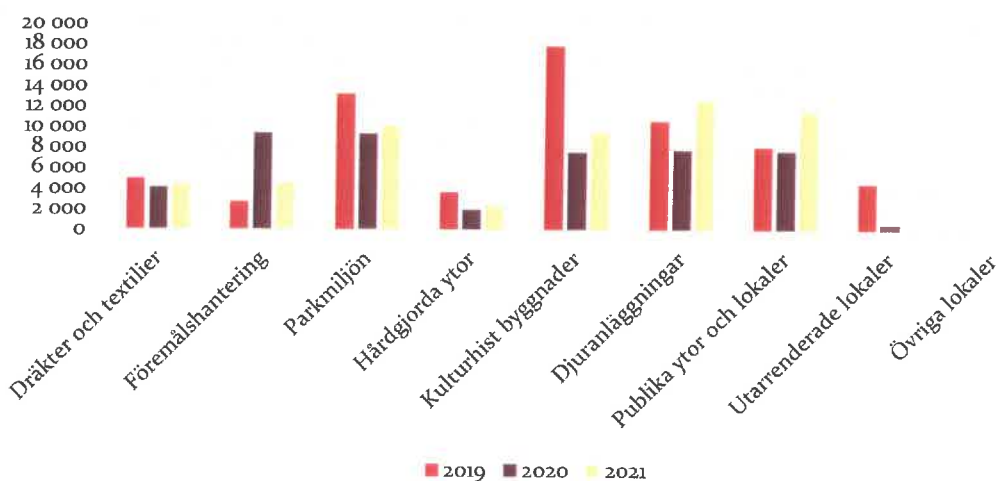

Diagram 1 visar Skansens reparation-, drift- och underhållsarbeten för åren 2019–2021 (uttryckt i tkr)

Förvaltning - byggnader

Arbetet med en förvaltningsplan för Skansens 370 byggnader och anläggningar har fortsatt under året. Förvaltningsplanen ska i första hand prioritera de mest akuta underhållsåtgärderna för att förhindra mer omfattande följdskador. På längre sikt ska detaljerade vård- och underhållsplaner tas fram för att underlätta planering av nödvändigt periodiskt underhåll av byggnadsbeståndet.

Skansens hållbarhetsarbete har stark bäring på fastighetsförvaltningen. Grunden i arbetet är att genom regelbunden tillsyn, anpassad lokalvård och löpande underhåll kunna undvika större och mer resurskrävande arbeten. Det är även en förutsättning för att byggnaderna ska bevaras i autentiskt skick.

Lokalvård

Skansens enhet för lokalvård ansvarar för den dagliga städningen i lokalerna. Storstädning, golvvård och fönsterputs genomförs löpande samt periodiserat 1–2 gånger per år i form av storstädningar. Lokalvården utför även vissa uppdrag åt Skansens interna partners. Skadedjursbekämpning och förebyggande arbete, i form av exempelvis inspektioner, genomförs i samtliga byggnader. Personalen har under 2021 vidareutbildats i städmetoder för kulturhistoriska miljöer. Planering för utbildning för att sanera fukt- och mögelskador i egen regi påbörjades under året. Fokus 2021 har varit extra renhållningsinsatser samt att förstärka hygien på ytor i offentliga miljöer.

Underhåll- och utvecklingsprojekt

Varje år planeras för ett stort antal underhålls- och utvecklingsprojekt av miljöer och byggnader. God samordning och gemensam prioritering av insatser internt är nödvändigt för en optimal resursanvändning. Utöver det planerade underhållet utförs även akuta reparationsinsatser.

Under 2021 var en mycket allvarlig konsekvens av pandemin att planerat underhållsarbete inte kunde utföras i tillräckligt hög utsträckning. Resursbrist innebar att underhållsunderskottet fortsatte att växa och Skansen kommer inte ikapp med kritiskt och akut underhållsarbete.

Speciellt för 2021 var även Skansens återöppning den 1 april. Det innebar att stora delar av medarbetarna arbetade i nya och mindre projekt parallellt med ordinarie plan för att fokusera insatser och skapa skillnad och en stark upplevelse för gäst när entrén öppnade igen.

Rulltrappshallen

I rulltrappshallen byggdes ett uppdaterat informationscenter med ljud, ljus och sittplatser upp. Vidare målades hallen om och ljudabsorbenter installerades.

Arturs Kafé

Delar av Hazeliusporten renoverades för att kunna öppna upp ett wienerkafé med bar och uteservering. Interiört förstärktes de välvda höga taken av armaturer som minner om svunna tider, och exteriört välkomnades gästerna av en grönskande uteservering. Flickorna Helin, en av Skansens interna partners, stod bakom driften.

Underhåll av zoologiska anläggningar

Skansens zoologiska anläggningar underhålls löpande och ett flertal större och mindre insatser genomförs varje år. Under 2021 har arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i säl- och utterdammarna fortsatt, staket och inhägnader har underhållits.

Ombyggnad av varganläggning

Det tidigare varganläggningens ombyggnad påbörjades under året för att bli en ny anläggning för lodjur. I anläggningen gjordes trädfällningar för att för att anpassa anläggningen till lodjurens naturliga miljö och säkerställa att det inte är möjligt att klättra ut. Vidare förstärktes staketet runt anläggningen.

Renovering av vildsvinshuset

Vildsvinshuset tillhör den äldre delen av Skansens djurstall och byggdes ursprungligen för att hålla visent. Senaste åren har huset genomgått flertalet underhållsarbeten och många ingrepp har gjorts med varierande resultat i hållbarhetsavseende. Under vintern genomfördes en större renovering, en ny golvplatta gjöts ihop med ett nytt väggliv i betong, nya golvbrunnar och avloppsrör monterades samt renoverades smide och dörrar. Elystemet byttes ut för driftsäkerhet och för att säkerställa personskydd.

Underhåll av museala byggnader och miljöer

Drygt 190 av Skansens byggnader tillhör det museala byggnadsbeståndet och utgör en del av Skansens museala samling. Arbeten i dessa byggnader ställer stora krav på hantverkarskunnande och kunskap om hantverksmetoder från olika tider och från olika geografiska områden. Planering, genomförande och uppföljning av vård- och underhållsarbeten i dessa byggnader genomförs i huvudsak av Skansens egna hantverkare, byggnadsantikvarie och projektledare.

Nedan presenteras ett urval av underhållsarbeten på museala byggnader och miljöer under 2021:

Biologiska museet

Biologiska museet stängdes september 2017 eftersom byggnaden krävde en omfattande renovering. Byggnaden hade bland annat drabbats av vattenläckage via takfönster. Byte av takfönster påbörjades under 2018 och i början av 2019 avslutades den första etappen av projektet. Under hösten gjordes en ansökan till länsstyrelsen om fortsatt bidrag för att byta fönster på det östra takfallet. Om bidraget erhålls planeras arbetet med fönsterbyte slutföras under hösten 2022. Ett vårdprogram togs fram 2019 för att definiera byggnadens och befintliga utställningars kulturhistoriska värde.

Slutsatsen var att byggnaden, och det stora dioramat, omfattar värden av sådan storlek att de bör renoveras och bevaras, liksom även andra karaktärsskapande delar av interiören. Dessutom konstateras det att tillgänglighet, utrymning och inomhusklimat måste utvecklas för att bedriva verksamhet i lokalerna.

Kommentar: Enligt en tidigare kalkyl skulle kostnad för renovering och iordningställande av Biologiska museet för utställningsverksamhet uppgå till ca 15 mkr. Tillkommande kostnader är renovering av befintliga utställningar, uppbyggnad av eventuellt nya utställningar samt anpassning för ny verksamhet då det finns ett antal ytor där nya, kompletterande verksamheter skulle kunna inrymmas. Med nuvarande resurser är det inte möjligt att iståndsätta Biologiska Museet till ett skick att verksamhet för gäst kan bedrivas.

Ekshärad

Planering och projektering för att utveckla Ekshärad till en mötesplats där moderna krav gällande utrymning, tillgänglighet, värme, service och teknik tillgodoses har påbörjats sedan tidigare. Under 2021 pausades arbetet på grund av en vattenskada och misstankar om asbest där proverna sedan visade sig vara negativa. Golv och toalett ska återställas under vintern 2022 varpå utvecklingsarbetet fortsätter.

Täta Tak

Den enskilt viktigast insatsen för att skydda Skansens byggnader är täta tak genom löpande underhåll. Under året har några större takrenoveringsprojekt genomförts med egna och inhyrda hantverkare. Bland annat har stocktaket på Bergkarlåsloftet, spåntaket på Skogsarbetarkojan och stråttaket på Hornborgarstugan lagts om. Dessutom har flera akuta lagningar och reparationer gjorts av läckande tak på bland annat Moragården, Bergsmansgården och Gotlandsgiftena.

De mer kostsamma underhållsinsatserna av tak, som på grund av resursbrist har fått stå tillbaka under senare år, har projekterats under 2021 för att kunna genomföras 2022.

Fasad och fönster

Fasader på Skogaholm herrgårds paviljonger, på Skomakarhuset och på Sparbankshuset har målats om med slamfärg under året. I anslutning till dessa arbeten har Skansens målare kokat slamfärg på traditionellt sätt och inneburit en publik aktivitet under Skansens hantverksdagar. Fler projekt gällande underhåll av fasader har skjutits upp skjutas upp under de senaste åren men har projekterats under 2021 för genomförande under 2022.

Det löpande underhållet av fönster har fortlöpt enligt plan med Skansens egen fönsterhantverkare.

Invändigt underhåll

Skansen har under året genomfört konserveringsarbeten av dekormåleri i Skogaholms herrgård, ommålning av fuktskadade rum i Laxbrostugan och bytt ut insektsangripna stockar i Yrsatorpsboden.

Övriga större underhållsprojekt

På Moragårdens brunn har en historisk brunnskonstruktion återskapats och den blir ett viktigt inslag i den pedagogiska verksamheten. I samarbete med en av Skansens sponsorer, Xylem, har en stabil vattennivå skapats i brunnen. Xylem har även bidragit till arbetet med att förstärka vattentillförseln i vattenhjulet i Linberedningsverket vilket innebär att den kan köras under en längre tid när verksamheten är i gång.

Skansens ytterstaket i smide, som löper runt hela området, renoveras och målas etappvis varje år. Under året har 250 meter renoverats.

Elverket

Ett utvändigt smidesräcke har tidigare demonterats och renoverats tillsammans med Jernakademien i Kramfors. Smidet kom tillbaka i renoverat skick och målning- och rostskyddsarbete har utförts. Tack vare kontakten och samarbetet har ett utbyte av kunskap och återväxt inom traditionellt smide möjliggjorts. Under 2021 har Elverkets pampiga grindar återmonterats efter att ha renoverats och målats i samarbete mellan Jernakademien och Skansens Måleri.

Skogaholms herrgård

På Skogsholms herrgård har arbetet med underhåll av fasader och fönster fortsatt under året. Fönstren på huvudbyggnaden har renoverats och målningen av flygelbyggnaderna har färdigställts. Fasaderna har målats med Falu rödfärg, en färg som Skansens målare kokat på plats som en del i den pedagogiska verksamheten att förmedla kunskap om traditionella material och hantverk. I samband med dessa insatser har ett flertal studiebesök tagits emot. Renoveringen av lusthuset, som är en populär vigselsplats, slutfördes under året och har fått en förnyad utvändigt dekormålning efter en förlaga från de äldst kända avbildningarna. Renovering av paviljongerna fortlöpte även dessa under året. Den gula slamfärgen som användes på fasaderna kokades på plats vid paviljongerna. Snickerierna renskrapades från löst sittande färgskikt och ströks med linoljefärg. Västra Paviljongens pardörrar renoverades av Skansens snickare.

Underhåll av uthyrda och publika lokaler

Det är nödvändigt att hålla en hög och ändamålsenlig standard i de publika lokalerna och i de lokaler som Skansen hyr ut. I många av de uthyrda lokalerna serveras mat och dryck och det är ett stort tryck på serviceutrymmen.

Mat och dryck, men även andra publika lokaler, är en viktig del av gästens trivsel och totala upplevelse av Skansen. Nedan är ett urval av arbeten som genomförts under 2021:

Sollidenrestaurangen

Skansens, till ytan, största byggnad, Sollidenrestaurangen, har ett mycket stort underhållsbehov. Under året har det mångåriga arbetet med stambyten avslutats och stora delar av byggnaden har dränerats och fått ny dagvattenhantering. Genomförandeinsatser och planeringsmöten har gjorts i samråd med Skansens interna partner, Kulturrestauranger, som driver verksamheten. Projektering av kommande års stora ombyggnad av kök och ventilation har fortgått. Kulturrestauranger har i egen regi genomfört ett par renoveringar av bland annat ytskikt i restaurangdelen samt fönster. En komplett brandskyddsinventering av byggnaden har också genomförts.

Publika toaletter

Renovering av Skansens gästtoaletter har återupptagits. Toaletterna vid Bredablick, som senast renoverades på 1980-talet, har under året projekterats och en totalrenovering påbörjats. Renoveringen omfattar nya toalettstolar, två skötrum och en gemensam handtvättplats. Alla gamla konstruktioner och installationer revs, bärande byggnadskonstruktioner förstärktes, nya takstolar monterades och byggnadsisolering lades delvis på utvändiga konstruktionsdelar. Nya avskiljande innerväggar byggdes till viss del.

Underhåll av Skansens verksamhetslokaler

Elverket

Ombyggnation av en kontorsdel på Elverket projekterades och genomfördes under året. Ombyggnationen innefattande ny planlösning samt byggdes delar av vatten- och avloppssystem om. Ett nytt kök installerades och stora delar av el-, belysning- och nätverkssystemen byttes ut.

Övriga utarrenderade lokaler

Vanligtvis genomförs ett flertal åtgärder gjorts avseende drift och underhåll av lokaler som hyrs av externa parter. Många av åtgärderna har tidigare varit av akut karaktär. I år har samtliga kylbänkar i Stora Gungan bytts ut och belysningen i köket och trapphuset har uppdaterats. En kulvert för värme och kallvatten lades ner mellan Stora Gungan och rulltrappshallen i en första etapp för att byta ut oljepannan mot bergvärme. Projektet kommer att slutföras under 2022.

Förvaltning - samlingar

Skansen eftersträvar en effektiv och hållbar samlingsförvaltning. Som ett led i detta pågår ett långsiktigt arbete med att säkerställa spårbarhet och bevarande av alla föremål i de kulturhistoriska miljöerna och registrera dem i databasen Primus. Detta är viktigt inte bara för att kunna arbeta aktivt med föremål utan även för att om något händer, till exempel brand eller stöld, ska det finnas kunskap om vad som försvunnit.

Skansen ska ha en samling som är relevant för verksamheten. Det innebär att insamling endast sker till gestaltning vid utveckling av befintliga och nya museala miljöer, till pedagogisk verksamhet och till programverksamhet. I Skansens dräkt- och textilsamlingar finns material som inte är relevant för museets verksamhet. Inventering och gallring av de textila samlingarna har därför fortsatt under 2021 (se nedan).

Uppordning och vård

Under två perioder på försommaren och hösten har samtliga föremål i Älvrosgårdens bostadshus och ekonomibygnader rengjorts och åtgärdats för att säkra föremålens hållbarhet och förbättra gästupplevelsen. En konservatorsassistent var anställd för att tillsammans med Skansens konservator utföra arbetet. Denna åtgärd var den sista delen av det inventeringsprojekt (föremål) som påbörjades 2019.

Arbetet med att säkra spårbarheten, identifiera, registrera och dokumentera objekt i samlingen, pågår ständigt i projektform och genom löpande arbete kopplat till Skansens kulturhistoriska samling. I samband med inventeringsprojektet i Älvrosgården togs nyckeltal fram för olika moment för att bättre beräkna insatser för bevarandeåtgärder av Skansens samling.

Som ett led i arbetet för en effektiv och hållbar samlingsförvaltning har den beståndsinventering i två textilmagasin som påbörjades förra året prioriterats under året. Inventeringen görs i syfte att förbättra arbetsmiljön i de textila modulerna, skapa utrymme och bättre förutsättningar för vård och underhåll av det textila material som används i ordinarie verksamhet. Arbetet resulterade i en utgallring av rekvisitatextilier som inte är en del av samlingen och ej heller relevanta för Skansens verksamhet. Detta startade samarbetet med Skansenbutiken och projekten *Skansen Vintage* och *Skansen Recrafted*, som fortsatt under 2021. Arbetet med dokumentation av föremål i samlingsdatabasen fortgick under året. Även arbetet med att säkra spårbarheten har fortsatt.

I samband med pandemins utbrott under våren 2020 fastställdes ett behov av att regelbundet kontrollera samtliga kulturhistoriska miljöer som skulle hållas stängda.

Denna regelbundna och strukturerade kontroll av miljöerna är nu en implementerad del av löpande verksamhet gällande förebyggande vård.

Under 2021 har en tillståndsbedömning av den hängande konsten i Kronbergs ateljé genomförts av extern konservator. En ljuskrona i Tottieska gården rengjordes och restaurerades av extern hantverkare. Två 1700-talsstolar (nattstolar) renoverades och tapetserades av extern hantverkare.

Samarbetet med Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna fortsatte under 2021. Skanning av Skansens omfattande samling av byggnadsritningar och skanning av diabilder med dokumentation av Skansens verksamhet från 1980-talet och framåt påbörjades (se separat redogörelse för digitalisering). Allt skannat material dokumenteras och förvaltas i samlingsförvaltningssystemet Primus och tillgängliggörs via DigitaltMuseum.

Textilvård och nysömnad

Den textila gestaltningen har under 2021 fokuserat på att komma ikapp med vård och underhåll av dräkter och inredningstextiler som används i Skansens löpande verksamhet. I största möjliga mån lagas och vårdas plagg med fokus på återbruk och ekonomi och för att förlänga livslängd på föremål i brukssamlingen. Genom att laga på ett kulturhistoriskt korrekt sätt läggs en grund för pedagoger att tillsammans med gäst föra ett samtal om tidstypiska lagningstekniker samt innebörden av ett ekonomiskt och resurssnålt förhållningssätt.

Nysömnad och underhåll som prioriterats under 2021 har fokuserat på utomhusvistelse och exempelvis har ett omfattande arbete lagts ner på att laga pälsrockar och sy nya folkdräktströjor. Inventering av magasin har resulterat i att inredningstextilier har bytts ut i flera miljöer med en förbättrad gestaltning som resultat. Vid inventeringen uppdagades brister i dräktbeståndet vilket underlättar prioritering av nysömnad framåt.

Förvärv

Under 2021 gjordes 20 nyförvärv till museisamlingen och 188 nyförvärv till stödsamlingarna. 62 objekt gallrades bort under året.

Underhåll och reparation av hårda föremål och möbler

Kulturhistoriska verkstaden tog fortlöpande emot skadeanmälningar på föremål och möbler som slitits ut, gått sönder eller var i behov av justering. Skadeanmälningarna dokumenterades och åtgärdades successivt. Ett kontinuerligt underhåll av föremål och möbler i de kulturhistoriska miljöerna förlänger livslängden på samlingarna, ger gästen en mer autentisk upplevelse och underlättar pedagogernas arbete.

Skansens Park

Skansens parkområde inklusive dess trädgårdar ska bidra till att gestalta bilden av kultur och natur i Sverige, i huvudsak från 1700-talet och framåt utifrån dokumenterad kunskap och så trovärdigt som möjligt. Skansen ska vårda, bevara och utveckla museala byggnader och kulturhistoriskt gestaltade miljöer. Parken ska underhållas och gestaltas utifrån Skansens hållbarhetsarbete och på ett sätt som bidrar till gästupplevelsen.

Nedan är ett urval av 2021 års arbeten:

Byggnation av ny lekplats vid Lill-Skansen

Under året har två lekplatser vid Lill-Skansen färdigställts. Parkerna har utgått från inspiration av Lill-Skansen och dess djur och är riktade till små barn i åldrarna 1–5 år. Byggnationen var möjlig tack vare sponsring från Konsumentföreningen Stockholm.

En välkomnande park

Inför återöppningen i april genomfördes fler insatser för en mer grönskande park och för att välkomna gäst till utomhusaktiviteter. Bland annat skapades nya planteringar vid Huvudentré och Hazeliusporten, bouleanor och schackbräde etablerades och dessutom placerades turistikare och rörkikare ut på området. En glasskulptur togs fram i samarbete med Stockholms Glasbruk. Den placerades i spegeldammen som även fick ett vattenfall installerat i samarbete med Xylem.

Bevattningsanläggning i Rosengården

Tidigare har det varit problem med att rosorna inte får tillräckligt med vatten, trots regelbunden vattning. Under året har en rotspärr lags ner mellan lindarna och rosorna så att lindarnas rötter inte ska ta allt vatten. Dessutom har en bevattningsanläggning grävts ner som försörjer alla parterna, vilket skapar jämnare vattentillförsel och är tidsbesparande för trädgårdsmästarna. Numera är det möjligt att vattna under natten, vilket är mer effektivt.

Renovering av samtliga grusytor

Under året har allt grus på samtliga grusytor bytts ut, vilket inneburit en stor tidsbesparing för trädgårdsmästarna då ogräsrensning i princip blivit obefintlig jämfört med tidigare år.

Kolonilott 1920-tal

Under året har arbetet med justeringar i gestaltningen av den yttre miljön färdigställts och avslutats. Projektet har sammanfattats och utvärderats i en antikvarisk rapport.

I augusti högtidlighölls 100-årsjubileet av Koloniträdgårdsförbundet med plantering av ett Oranie-äpple, en gåva från Skansens koloniträdgårdsförenings vänner. Förutom en mer trovärdig gestaltning av Skansens kolonilott som visar 1920-talet har projektet medfört en fortsatt utveckling av formen för omgestaltningsarbeten i yttre miljö. Syftet med omgestaltningen är att de museala miljöerna även i det yttre ska vara trovärdiga, fungera väl pedagogiskt och ta sikte på en stark gästupplevelse.

Kolonilott 1940-tal

Under året har en målbild, ett kunskapsunderlag samt ett åtgärdsprogram för den yttre miljön arbetats fram. Målbilden kopplar samman berättelse och tematik med den fysiska miljön. Målbilden och kunskapsunderlaget fungerar även som ett stöd för pedagogernas arbete i mötet med gäst. Åtgärdsprogrammet beskriver insatser som kommer att genomföras under 2022/2023.

Djurparken

Djurparken har sedan en längre tid tillbaka ett uppdrag från Skansens styrelse att tydligare positioneras och engagera sig i utvecklingsprojekt för att i allt högre grad rikta sitt arbete mot artbevarande och biologisk mångfald. Ett par intressanta kommunikationsprojekt har startat med Naturfotograferna respektive Wallenbergstiftelsen och Visualiseringscenter.

Artbevarande

Dialog om hur Skansen ska utvecklas till att arbeta mer aktivt med artbevarande har under många år pågått med universitet, forskningsinstitut och andra djurparker internationellt och nationellt. Utifrån ett flertal viktiga parametrar, såsom djurvälfärd, och i linje med styrelsens önskan om att finna fler områden där Skansen mer direkt kan arbeta med artbevarande, beslutade Skansen under hösten 2021 att avveckla hållandet av varg. Tyvärr fanns ingen möjlighet till omplacering i annan djurpark. Det var ett mycket svårt beslut då det aldrig är önskvärt, eller Skansens första alternativ, att avliva djur.

Skansen ser löpande över djurkollektionen och planen är initialt att introducera fjällräv under kommande år. Vidare fortsätter utvärderingen av arbetet med utsättningar av berguv, som pågått i över 20 år. Utvärderingen görs tillsammans med Naturhistoriska Riksmuseet och Skärgårdsstiftelsen, men har blivit utdraget på grund av pandemin. Skansens förhoppning är att utveckla arbetet med berguvsutsättningar för att i framtiden bättre kunna utvärdera effekt av utsättningar. Skansen undersöker även andra möjligheter att mer direkt engagera sig i bevarandearbete, gärna i nära samarbete med forskningen.

Baltic Sea Science Center

Baltic Sea Science Center är en modern anläggning på ca 2 000 kvm med fokus på att kommunicera frågor om Östersjön och hållbarhet som berör 90 miljoner människor i Östersjöns avrinningsområde. Baltic Sea Science Center fungerar som en informationsplattform om Östersjöns miljö och människans påverkan på havet. Anläggningen består av akvarium samt interaktiva utställningar som belyser människans påverkan samt fördjupande avsnitt om de biologiska, kemiska och fysiska sambanden. I anläggningen finns en filmsal och en lektionssal. Verksamheten består främst av öppethållande för allmänheten under Skansens ordinarie öppettider samt specialiserad undervisning för skolan. Under året har skolor haft möjlighet att boka visningar. Dessa har varit bokningsbara främst för högstadiet och gymnasiet men vissa tider även för förskola, övriga grundskolan och särskolor. Antal skolklasser under året har uppkommit till 312 lektioner (132 år 2020).

Tidigare har besöksräknare i huset visat att ca 40–50% av totalt gästantal har besökt anläggningen. I år har dock besöksräknarna inte varit uppsatta. Baltic Sea Science Center har ett omfattande samarbete med BalticSea2020, Stockholms universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet och Stockholm Vatten och Avfall. Aktörerna har tillsammans med Skansen ett kunskapsråd som planerar utställningarnas innehåll för att kunna ge en aktuell och korrekt bild av Östersjön och dess utmaningar.

6. Friluftsmuseets särskilda förutsättningar

Friluftsmuseer har unika möjligheter att förmedla kunskap och upplevelser om kultur och natur. På Skansen finns en unik möjlighet att, utifrån ett helhetsperspektiv, sätta fokus på det hållbara samhället då, nu och på samspelet mellan natur/kultur, människa/miljö. Det finns alltid något att berätta oavsett vem som lyssnar. På Skansen fortsätter arbetet med att utveckla förmedling och folkbildning oavbrutet.

Diagrammen nedan visar direkta drift- och underhållskostnader, uttryckt i tkr, för ett urval av Skansens folkbildande verksamhet samt antalet arbetade timmar i öppen museimiljö för åren 2019–2021.

Folkbildande verksamhet

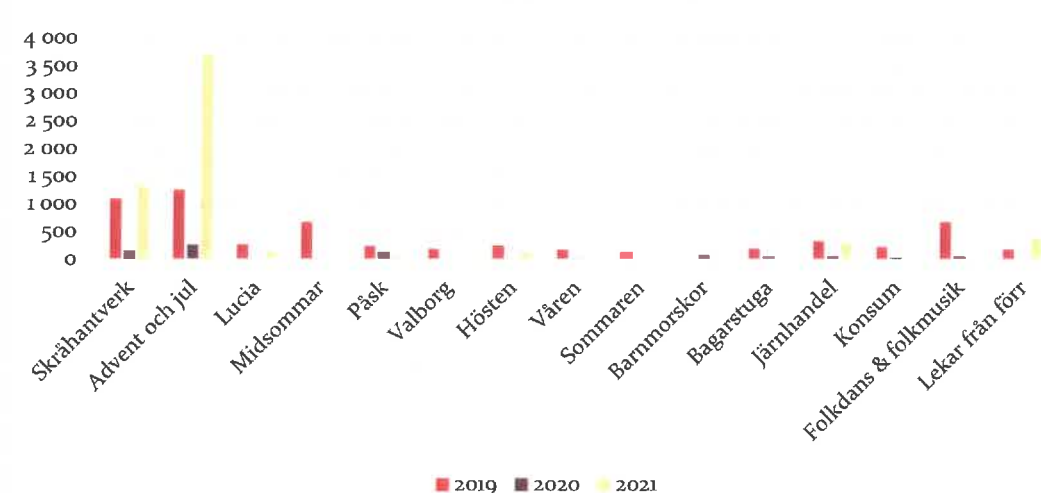

Diagram 2 visar direkta drift- och underhållskostnader för ett urval av Skansens folkbildande verksamhet för åren 2019–2021. Till dessa poster tillkommer även indirekta kostnader om 13 551 tkr år 2021 (12 358 tkr år 2020, 15 440 tkr år 2019) (uttryckt i tkr)

Arbetade timmar mot öppen museimiljö

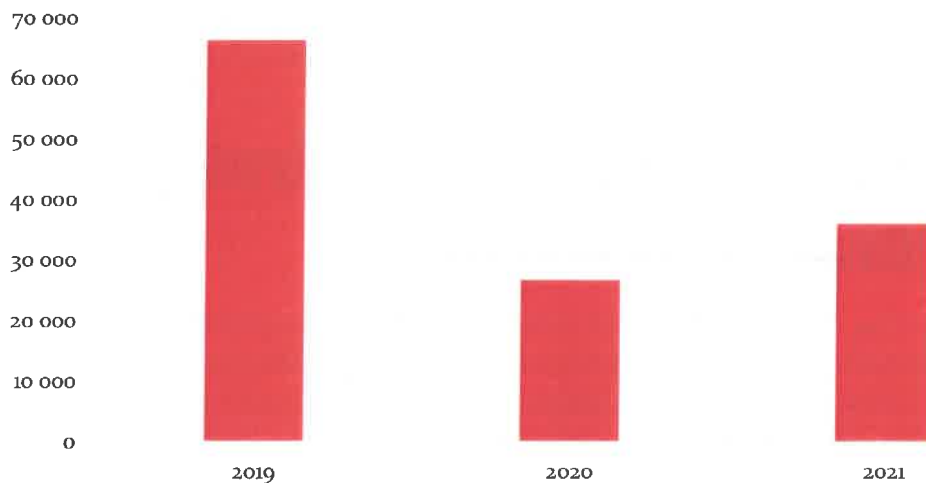

Diagram 3 visar antalet arbetade timmar (timavlönade och månadsavlönade) mot öppen museimiljö för åren 2019–2021 (uttryckt i timmar)

Den kulturhistoriska verksamheten

Den kulturhistoriska verksamheten fokuseras kring Skansens kulturhistoriskt gestaltade miljöer. Gestaltningen omfattar inte bara byggnader och föremål, utan även utomhusmiljöer och kulturhistorisk klädsel. I vissa miljöer ingår till och med djur för att komplettera och berika gestaltningen och upplevelsen.

På Skansen finns inga montrar och knappt några magasin. Som friluftsmuseum sätter Skansen brukar- och gästperspektivet främst, och samlingen är i princip helt tillgänglig för att upplevas på nära håll i museimiljöerna och kring mötet mellan gäster och verksamhetens många experter.

Skansen är en plats för materiell och immateriell kulturhistoria, för handens kunskap, för berättande, musik, högtider och traditioner. Under 2021 har Skansen inlett ett arbete med att ytterligare förstärka sin verksamhet kopplat till traditionella hantverk i vid mening.

Den zoologiska verksamheten

Den pedagogiska verksamheten för Skansens djur är liksom den kulturhistoriska verksamheten lärande och upplevelsebaserad. Den zoologiska verksamheten ska väcka gästernas intresse för djur och natur samt bidra med lärande kring djuren, djurens miljöer och människans samspel med djuren förr, idag och i framtiden. Att bedriva en djurparksverksamhet på ett friluftsmuseum ställer mycket höga krav på säkerhet och djurvälstånd. Dessutom är det nödvändigt att visa ett tydligt syfte med djurhållningen. För Skansens djurhållning är den upplevelsebaserade pedagogiken tillsammans med artbevarande centralt. Att visa vilda djur och husdjur på ett friluftsmuseum ger i dagens urbana samhälle unika möjligheter att engagera människor i deras relation till och förståelse för naturen.

Förmedling i fokus – bokad verksamhet

Bokade visningar

Totalt genomfördes 1 394 visningar år 2021, vilket motsvarade 2 051 visningstimmar. Av dessa genomfördes 441 digitalt vilket innebar att drygt en tredjedel av årets visningar genomfördes i digitalt format istället för på plats.

Skolklasser kunde resa tryggt till Skansen under pandemin genom ett samarbete med Ekman Buss då klasserna gavs möjlighet att boka resa till ett rabatterat pris.

Diagrammet nedan visar antalet genomförda visningar månadsvis.

Visningar månadsvis 2021

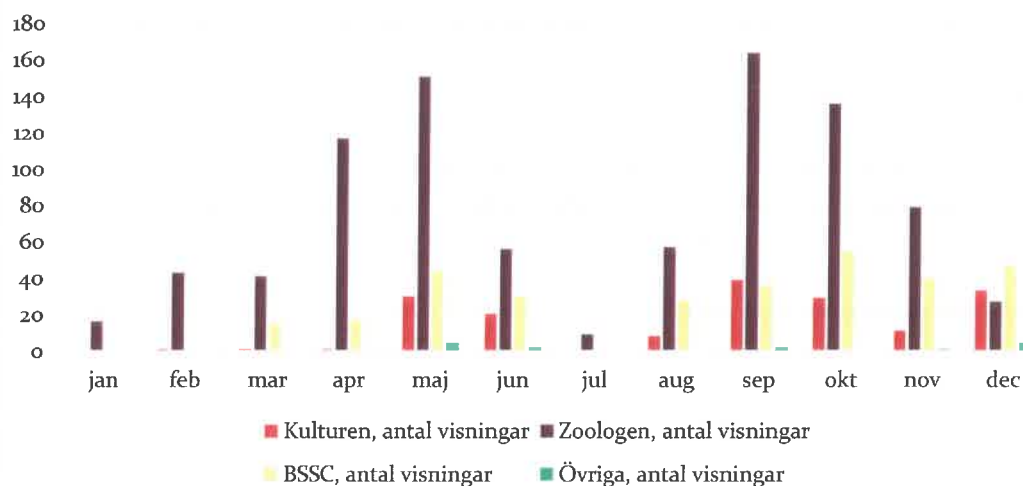

Diagram 4 visar antalet visningar månadsvis för år 2021 (uttryckt i antal)

Under året har Skansen främst nått förskolan och gymnasiet. De visningar som erbjuds till skolan var ett bokningsbart basutbud som följer aktuella läroplaner och ger möjlighet till ett lustfyllt lärande för samtliga årskurser. Totalt genomfördes 1 069 visningar av de kulturhistoriska- och zoologiska avdelningarna (Baltic Sea Science Center exkluderat) år 2021 (346 år 2020, 1 315 år 2019), vilket motsvarade 1 650 visningstimmar (1 020 år 2020, 2 723 år 2019). Jämfört med föregående år innebar detta en ökning med ca 210 % av antalet visningar och en ökning med ca 62 % för antalet visningstimmar.

De populäraste visningarna under året var REKO, Sveriges vilda djur, Östersjöns rovdjur och djuren på Skansen-Akvariet.

Skolvisningar med kulturhistorisk inriktning

Till följd av pandemin bedrevs bokad verksamhet i mycket liten skala under 2021. En stor omställning gjordes för att erbjuda visningar utomhus, vilket har varit en nödvändig förutsättning under stora delar av året.

Till följd av 100-årsjubileet av införandet av kvinnlig rösträtt var intresset under året stort för Skansens visningar på temat demokrati. Med utgångspunkt i historien fick elever testa och ifrågasätta egna tankar och värderingar om ett ämne som är lika aktuellt idag som för 100 år sedan.

Det populära programmet Stadsliv, som riktar sig till grund- och särskola samt SFI, genomfördes och under besöket fick elever chansen att jämföra yrken från förr och nu samt se exempel på stadens utveckling. Dagarna gav kunskaper i historia och svenska, teknik och matematik och upplevs med alla sinnen.

Ljusvandring

Under hösten erbjöds ljusvandringar till allmänheten. Gäster fick i lyktans sken uppleva ett Skansen i mörker, under en vandring från det tidiga 1800-talet och 100 år framåt i tiden fram till den stora revolutionen på belysningsområdet – elektriciteten.

Kompetensutveckling – digital förmedling

Under 2021 genomgick flera kulturhistoriska museipedagoger en kompetensutbildning inom digital förmedling och ett par mindre pilotprojekt genomfördes. I samband med programmet Barn och böcker genomfördes ett par digitala visningar för skolklasser och senare även en livesändning från Tottieska gården. Vid det senare evenemanget mötte vi deltagare från flera länder runt om i världen. Parallellt med detta påbörjades även ett utvecklingsarbete inom visningsverksamheten där fler museipedagoger utbildades för att kunna genomföra bokade visningar. Detta med förhoppningen att ta emot ännu fler grupper under 2022.

Diagrammet nedan visar antalet genomförda visningar månadsvis för den kulturhistoriska avdelningen under åren 2019–2021.

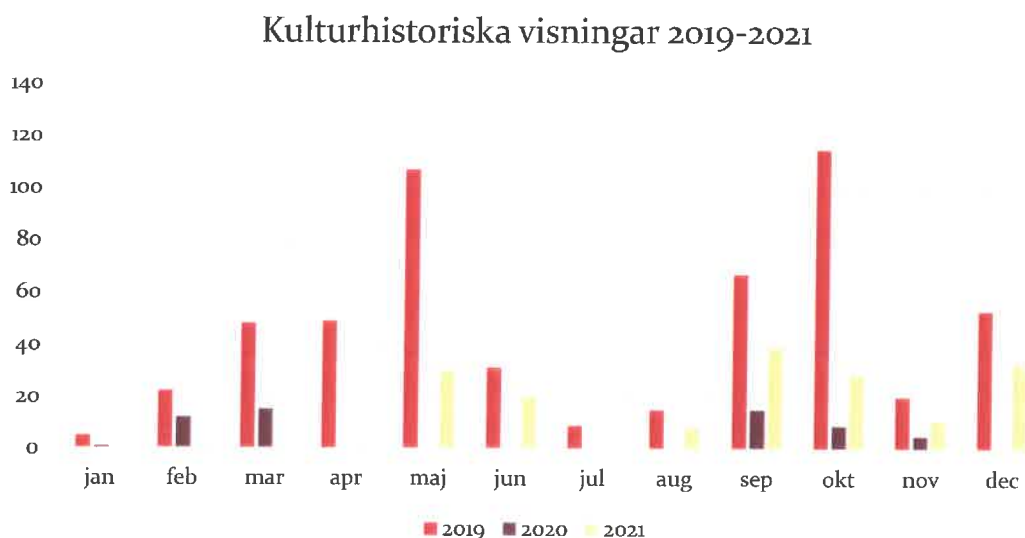

Diagram 5 visar antalet kulturhistoriska visningar månadsvis för åren 2019–2021 (uttryckt i antal)

Skolvisningar med zoologisk inriktning

Alla visningar uppdateras och förnyas löpande under året men under 2021 påverkades en viss del av undervisningen av pandemirestriktioner. Projektet Kapten Reko, som vanligtvis genomförs två gånger per år, ställdes in under våren men genomfördes i liten skala under hösten. Trots detta, ökade antalet klasser markant jämfört med föregående år. Under året fick även digitala lektioner ett stort uppsving.

Diagrammet nedan visar antalet genomförda visningar månadsvis för den zoologiska avdelningen (Baltic Sea Science Center exkluderat) under åren 2019–2021.

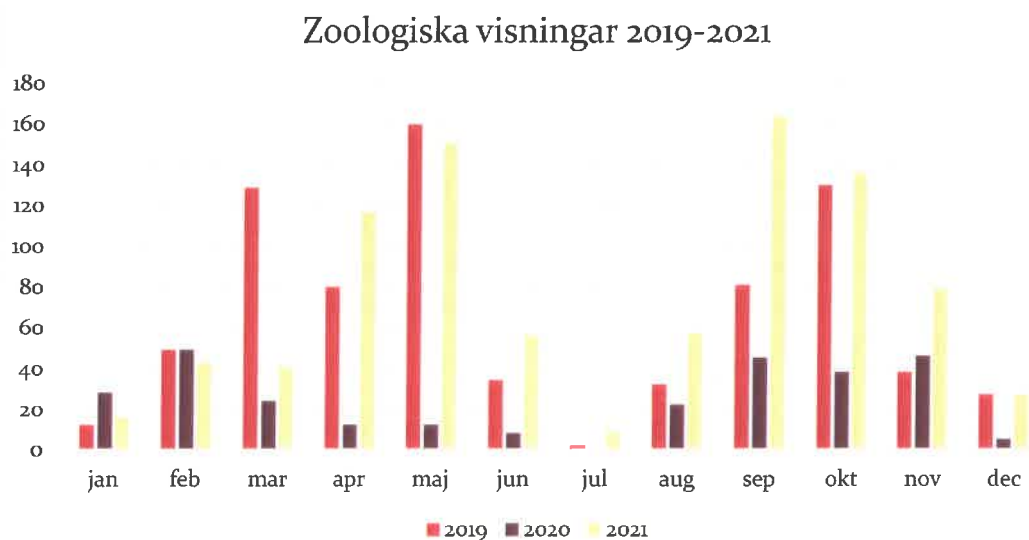

Diagram 6 visar antalet zoologiska visningar (BSSC exkluderat) månadsvis för åren 2019–2021 (uttryckt i antal)

Kurser naturbruksgymnasium

Samarbetet med gymnasieskolor med djurvårdarinriktning fortsatte i ungefär samma omfattning som år 2020, men med ett delvis nytt kalenderupplägg där moment som tidigare genomfördes på höstterminen nu flyttades till vårterminen. I kurserna fick eleverna öva på praktiska moment kopplade till djurvård, men även ren etologiutbildning. Vidare har kurser i presentations- och guideteknik utvecklats och förbättrats. Kurser som lär ut körning av häst har avvecklats, vilket till stor del beror på pandemin då stallets resurser har minskats under året.

Privata zoologiska visningar

Under året har privata visningar "Morgon hos djuren" och "Under ytan" kommit igång ordentligt. I november lanserades även konceptet "Minidjurvårdare på Lill-Skansen" vilket är en visning där de yngre barnen, tillsammans med en djurvårdare, får komma riktigt nära djuren på Lill-Skansen.

Förmedling i fokus – öppen verksamhet

Djurprat

Skansens djurprat fyller en viktig funktion inom det pedagogiska arbetet för att informera och utbilda gästerna, vilket är ett uppdrag svenska djurparker har enligt djurparkslagstiftningen. Djurprat innehåller en kombination av intressanta fakta och anekdoter om Skansens olika djurarter. På grund av pandemin var nästintill samtliga djurprat inställda större delen av året, då dessa kan locka till folksamling.

Det finns även omfattande skyltning i djurparken med såväl kortfattat fakta som fördjupad information vid alla hägn och hagar. På så sätt kan gästen ta till sig information på egen hand.

Den kulturhistoriska öppna verksamheten

Gästmötet på Skansen har en unik bredd och omfattning. Som gäst möter du en mängd pedagoger med varierande bakgrund. Utöver museipedagogerna bidrar cirka 100 hantverkare inom många olika skrån, och nästan 200 volontärer i förmedlingen till gäst. I den förmedlande verksamheten deltar även Skansens egna hantverkare, antikvarier, skräddare och trädgårdsmästare med flera.

Under pandemin har nya förmedlingsformer utvecklats. Dels ställde verksamheten om för att möta gäster utomhus, dels gjordes museimiljöerna mer tillgängliga genom gestaltningar som gästen kan uppleva på egen hand. Även olika digitala förmedlingar har lanserats och testats.

Jämfört med många andra museer sker en mycket liten del av förmedlingen via skriven text. Samtal och medskapande är grundläggande för museiupplevelsen på Skansen, men den digitala förmedlingen är en växande del av museierbudandet och ett viktigt komplement till den traditionella förmedlingen.

Pandemin har påverkat den kulturhistoriska verksamheten under 2021. Betydligt färre kulturhistoriska miljöer har varit öppna, även under högsäsong.

Även om det återigen var möjligt att ta in timanställda museipedagoger i den kulturhistoriska förmedlingen under året så var det i betydligt mindre omfattning än tidigare. De öppna museimiljöerna kompletterades med förmedlingsformer som utvecklades under 2020. Exempel på dessa är obemannade gestaltade museimiljöer där gäster kan titta in genom ett fönster, fler museipedagoger och hantverkare i utomhusförmedling och utbyggd digital förmedling genom KulturPunkter (QR-koder).

Förändringar i rekommendationer och restriktioner med anledning av pandemin har ställt stora krav på den kulturhistoriska öppna verksamheten. Vid flera tillfällen under året har Skansen varit tvungen att anpassa verksamheten med kort varsel för att till exempel kunna hålla tillräckligt avstånd eller begränsa antalet gäster per miljö.

Samarbete med gymnasieskolor, vuxenutbildningar, universitet och högskolor

Skansen erbjuder varje år ett antal praktikplatser inom park- och trädgårdsarbete, byggnadsteknik, kulturhistoriska området och den zoologiska verksamheten. Under året tog Skansen emot praktikanter, gymnasieelever, praoelever samt studiebesök ingående i olika utbildningar. Längden på praktik- och praoperioder samt studiebesök varierade från en dag upp till ett par veckor eller månader. I enstaka fall har Skansen även tagit emot lärlingar vars praktikperiod sträcker sig över flera år.

Nedan presenteras ett urval av årets aktiviteter:

Bygg- och fastighetsavdelningen tog emot en lärling från Hantverksakademin. Bland annat fick lärlingen ett eget projekt att renovera timmerkåtans tak och med hjälp av handledning på Skansen även renovera delar av Moragårdens tak och syllbyte på ett av husen samt vara delaktig vid en takomläggning på Älvros fäbodrar.

Zoologiska avdelningen tar årligen emot ett större antal APL-elever (arbetsplatsbaserat lärande) från Naturbruksgymnasium, med kontinuerligt samarbete med Spånga gymnasium, Realgymnasiet Stockholm och Djurgymnasiet Stockholm med fasta praktikperioder där längden varierar mellan enstaka dagar upp till fem veckor. Praktiken syftar till att förbereda eleverna för djurvårdaryrket i första hand. 2021 togs sammanlagt 17 elever emot (21 elever 2020, 38 elever 2019)

Sedan kursstart 2015 har Skansen samarbetat med Hermods YH-utbildning för trädgårdsmästare. Skansen tar årligen emot två till fyra elever på LIA-perioder (Lärande i arbete). Förutom att ta emot praktikanter bidrar Skansen med uppdragsutbildningar inom till exempel lieskötsel och slåtter. Samarbetet med Hermods YH-utbildning är viktigt då det ger möjlighet till kunskapsspridning, väcker intresse för Skansen som besöksmål för trädgårdsintresserade samt att praktiken kan leda till anställning. Vidare har ett par praktikanter från Hvilan YH-utbildning varit på plats. I år har även volontärer från Xylem, cirka 4–17 personer per gång, varit på plats varannan vecka under hösten. Representant från Skansen ingår i utbildningens ledningsgrupp vilket gör att Skansen har inflytande över kursernas innehåll och utformning.

Kulturhistoriska avdelningen har ett återkommande samarbete med Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap på Stockholms universitet. Inom ramen för det tvärvetenskapliga programmet "Museer och kulturarv" erbjuder Skansen praktikplats till en student varje läsår och så även under 2021. Praktikanten deltar i den kulturhistoriska avdelningens arbete genom att förbereda, genomföra och analysera pedagogisk verksamhet med fokus på skolan.

Under våren 2021 avslutades en tvåårig lärlingsperiod i Skansens kulturhistoriska verkstad. En student från Stockholms Hantverksakademi har följt och medverkat i arbetet i verkstaden i syfte att lära sig konservatorns/möbelrestauratörens yrke såväl praktiskt som teoretiskt.

Utbud för barn och unga

Barn och unga är en viktig målgrupp och en stor del av programverksamheten och det pedagogiska utbudet syftar till att ge barn både kunskap och lek på Skansen. I diagrammet nedan redovisas driftskostnaderna, uttryckt i tusentalskronor, för en del av arbetet riktat mot barn.

Verksamhet riktad mot barn

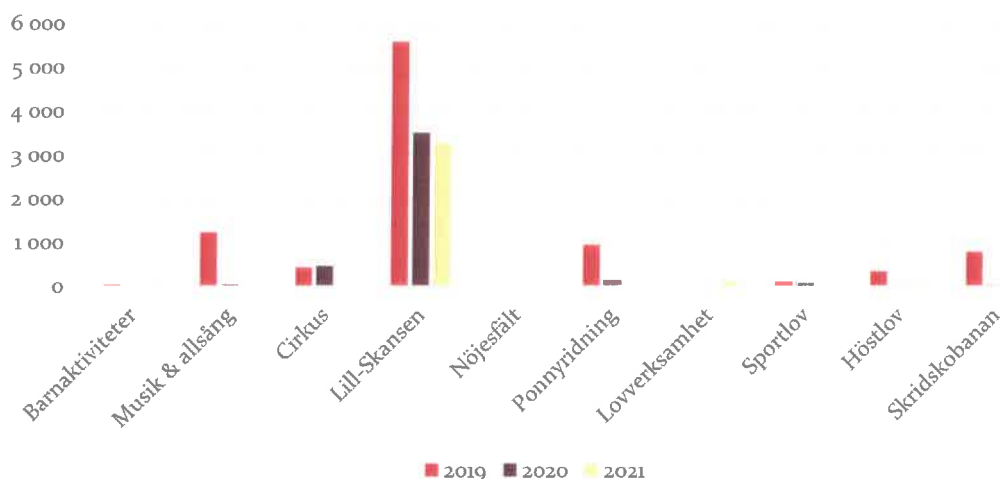

Diagram 7 visar driftkostnaderna för delar av Skansens arbete riktat mot barn för åren 2019–2021 (uttryckt i tkr)

Parkaktiviteter

För att förhöja upplevelsen till gäst skapades ett lustfyllt och oväntat utbud av parkaktiviteter, de var både obemannade och bemannade aktiviteter. Aktiviteterna bidrog till att skapa kontakt mellan Skansens olika medarbetare och gäst. Vid de självinstruerande aktiviteterna kunde gästen ta del av Skansenbingo, Kägelspel vid Kägelbanan, Boule vid Sollidenplanen samt ägna sig åt käpphästhoppning vid Ordenshuset och tipspromenad för stora och små med utgångspunkt från Statarlängan. Vid de bemannade aktiviteterna kunde gästerna prova på *Lekar från förr*, med bland annat stylvor, tunnband vid Hazeliussängen, Retrolek med hopprek, twist och rockringar vid Galejans dansbana samt korvgrillning vid Bollnästorget. Karaktärerna Kapten Reko och Antireko framträdde under högsommaren för att på ett lustfyllt sätt förmedla kunskap om hållbarhet och återvinning i vår vardagsmiljö. Arrangemanget utgick från Lill-Skansen och genomfördes som ett led i Skansens samarbete med Konsumentföreningen Stockholm.

Barn och böcker

I samarbete med Stockholms Utbildningsförvaltning, Stockholms Stadsbibliotek och Astrid Lindgren Memorial Award genomfördes det första digitala Barn- och böcker på Skansen. Det innehöll scenframträdande från Sollidenscenen, prisutdelning av Stockholms Stads Skolborgarråd, körsång av Norra Ängby Skola och filmades samt sändes live till Stockholms Stads skolor. Fördelat över två Barn- och böckerdagar genomförde Skansen flertalet digitala skolvisningar, både inom det zoologiska och kulturhistoriska området.

Höstlov

Under höstlovet erbjöd Skansen en mysterievandring för hela familjen; Jakten på det försvunna ljuset. Mysterievandringen var förlagd utomhus på ett spår genom ett flertal kulturhistoriska miljöer. Årets mysterievandring var en vidareutveckling av förra årets program, denna gång med elektricitet och belysning som tema. Den traditionella kulturhistoriska gestaltningen och förmedlingen förstärktes med dramatiserade inslag och med fantasieggande och magiska detaljer. Gästen gavs möjlighet att interagera med museipedagoger och själva ta plats i historien. Höstlovet hade ca 31 100 gäster (30 300 år 2020, 35 700 år 2019).

Program med seder, traditioner och högtider

Påskan

Utbudet bestod av djurprat om höns, *Lekar från förr* och korvgrillning. Skansenbutiken och Logen hade öppet och sålde pynt och godsaker. För att tillgängliggöra en kulturhistorisk förmedling ställdes fyra hus i ordning i påskens tecken, Väla skola, Skånegården, Statarlängan och Järnhandlarbostaden. Påskan hade ca 34 100 gäster (21 500 gäster år 2020, 65 000 gäster år 2019).

Valborg

2021 var första året någonsin som Valborg inte uppmärksammades på Skansen.

Norges Nationaldag

För första gången genomfördes ett digitalt 17 maj-firande från Skansen. I samarbete med Det Norske Samfund, Norska ambassaden och Sjømannskirken producerades en cirka 20 minuter lång film, med sång och musik, högtidliga tal och samtal med Skansenchefen John Brattmyhr. Filmen har setts av drygt 4 000 personer på YouTube.

Sveriges nationaldag

SVT sände traditionsenligt nationaldagsfirandet från Skogaholms Herrgård där kronprinsessan, talmannen, statsministern och Skansenchefen med respektive närvarade. Extra scen för uppträdande byggdes upp utanför Skogaholms gårdsplan. Programledare var Tara Moshizi och Anne Lundberg. Medverkande artister var bland annat Tusse och Sarah Dawn Finer. Högtidstalare var statsministern. Sammantaget gästades Skansen av drygt 4 100 gäster varav inga närvarade på Sollidenplanen under festprogrammet (1 700 år 2020, 12 000 respektive 3 500 gäster år 2019).

För att uppmärksamma nationaldagen och skapa en festlig stämning arrangerades även mindre publika programinslag. I huvudentrén välkomnade folkdräktsklädda volontärer gästen och delade ut flaggor till alla barn, på Tingsvallen fick gäster prova på att tillverka egna kronor och/eller rita flaggor samt i rulltrappshallen visades Riksdagens affischutställning "Ja, må den leva" som berättade historien bakom beslutet om allmän och lika rösträtt.

Midsommar

Midsommar på Skansen upplevdes under tre dagar med *Lekar från förr* och andra självinstruerande aktiviteter. Flera platser dekorerades och två mindre majstänger stod till beskådande för gäst vid Moragårdens hage och Orsakullen. Kunskapsförmedling om midsommar arrangerades vid hus och gårdar och djuren vallades. Gästen hade tillgång till flertalet picknick platser men det var också möjligt att inhandla mat och hantverk på Bollnästorget och Marknadsgatan. Ingen levande dans och musik arrangerades. Midsommarfirandet hade ca 12 400 gäster (10 600 år 2020, 38 400 år 2019)

Allsång på Skansen

I samarbete med SVT, och med Sanna Nielsen som allsångsledare, arrangerades traditionsenlig allsångsunderhållning med ett begränsat antal sittplatser och förköpsbiljetter. Allsången visades på SVT1 och SVT Play. Sollidenplanen spärrades av och staket täcktes in för att minimera folksamlingar. Det förlängda scenprogrammet, Allsångsscenen är din, genomfördes av Benjamin Ingrosso och sålde slut. Publikantal anpassades efter rådande rekommendationer. Allsången hade 46 000 gäster (enbart digital sändning föregående år, 93 500 gäster år 2019).

Sommarkonsert

Restriktioner för publik vid musikframträdanden lättades succesivt under sommaren, vilket möjliggjorde livekonserter med anpassad sittande möblering på Galejan. Konserter arrangerades av Porter och Thorells Syndrom och artistuppställningen såg ut enligt nedan under perioden:

8/7	Lindy & BonBon Band
7/8	Fröken Elvis
19/8	Beatles Jukebox
24/8	Cookies N beans
28/8	Eggstone + Mummyhead
29/8	Johan Stengård Big Band

Hantverkshöst

Under sensommaren och tidig höst anordnades temahelger med fokus på hantverk, hållbarhet, kunskap och kreativitet.

Gäst kunde möta olika hantverkare i verkstäder, upptäcka fönsterrenovering, tobaksskörd och spåntakläggning. Gästen kunde även uppleva olika prova-på-aktiviteter och pyssel, för stora och små samt handla lokalproducerat hantverk. Möjlighet fanns att fördjupa sig med kurser och visningar samt en unik vandring genom Skansens traditionella bygghantverk.

Jul på Skansen

Julen på Skansen började med julmarknad fredagen den 26 november och slutade med trettonhelg och julgransplundring. Värt att notera är att julmarknadsdagarna utökats till att även omfatta fredagar. Julmarknaden gick av stapeln under fyra helger (fredag-söndag) innan jul och antalet gäster uppgick till 97 700 vilket är rekord genom alla tider (stängt år 2020, 91 600 år 2019).

2021 firade julen på Skansen 130 år. Jubileet uppmärksammades genom en affischkampanj som bidrog till besök på Skansen. Kampanjen utformades tillsammans med hantverkare inom kulturhistoriska avdelningen för att uppmärksamma olika tidsåldrars hantverk och design av reklam. Åren som illustrerades var 1890, 1930, 1960, 1990 och 2020.

Traditionellt Luciafirande med kortege från hovstallarna genomfördes på Sollidenscenen helgen innan lucia och på luciadagen kunde gäst ta del av ett vandrande luciatåg på området.

Skansens museierbudande har högsäsong under julen, med möjlighet till möten med museipedagoger och stämningsfulla julupplevelser från olika tider och delar av Sverige i de kulturhistoriska miljöerna. Under 2021 var antalet öppna julmiljöer något färre än tidigare, men tillsammans med andra delar av julprogrammet (öppna hantverksmiljöer, gestaltade titt in-miljöer, historisk julmarknad, folkmusik och konserter, julpyssel m.m.) så kunde gästen ta del av en riklig julupplevelse på Skansen.

Genom att skanna QR-koder kunde gästerna uppleva julstämning i fler hus och gårdar än de som var öppna. För barn och familjer hade aktiviteten Spår av tomten utökats med fler inslag under julen 2021. Spår av tomten är en vandring där gästerna på egen hand går runt bland hus och gårdar för att leta spår efter tomten.

Nyårsfirande

2021 års nyårstalare var Reine Brynolfsson och på scenen stod Lova, Isabella Lundgren och Niklas Gabrielsson Lind, Lena Philipsson, Tusse, Ludwig Hart och Johan Ståhl. Tolvslaget på Skansen direktsändes i SVT1 som sågs av 1 038 000 personer.

7. Samverkan med samhällsaktörer

Skansen är en aktiv medlem i många av de främsta organisationerna och föreningarna inom både musei- och djurparksområdet. Skansens mångfald medför att det kontinuerligt uppstår möjlighet till nya kontakter i samhället. Genom hållbara relationer och samarbeten har utvecklingen av Skansen som kunskapsförmedlare fortsatt i begränsad form under 2021.

Volontärverksamhet och samarbeten med samhällsaktörer

Av de sammanlagt ca 150 personer som engageras som barnmorskor, iskarlar, järnhandlare, kolonister, konsumvolontärer, välkomnande volontärer samt verkstadskunniga medarbetare från IF Metall, har flertalet under 2021 kunnat delta i verksamheten sedan Skansen åter öppnade portarna 1 april.

I utemiljön vid Skansens kolonistugor har 27 volontärer engagerats i mötet med gästerna genom samarbete med Koloniträdgårdsförbundet under 134 dagar i perioden 1 maj till 30 september. Skansens barnmorskor mötte Skansens gäster utomhus och i Statarlängan, inom ramen för samarbetet med Svenska Barnmorskeförbundet. Sammanlagt 15 barnmorskor var engagerade i gästmötet under 30 dagar fördelade på fredagar, lördagar och söndagar under försommaren och sensommaren. Järnhandelns intresseförening på Skansen höll Järnhandeln öppen 230 dagar, från 1 april till sista december, bemannad med 22 järnhandlare. I Konsumbutiken verkade 24 volontärer engagerade genom Konsumentföreningen Stockholm under 141 dagar fördelade mellan sommaren och julens högsäsonger och skollov. Skansens fyra iskarlar mötte gäst utomhus under högsäsongens helgdagar. I april, maj och oktober visade 13 "Välkomnande volontärer" gästerna till dagens utbud på Skansen. Dessa bidrag till gästupplevelsen var mycket betydelsefulla och uppskattade.

Skansens byalag

Vanligtvis medverkar Skansens byalag med ett antal olika program och sysslor årligen. De arrangerar Höstmarknad från omkring år 1900 vid Skånegården. På grund av pandemi kunde enbart inslag av mindre omfattning genomföras. Bylaget deltog med programinslag vid 25 tillfällen under högsommaren samt vid programmet Hantverkshöst under perioden 4 september – 3 oktober.

Aktiviteterna, som anpassats till pandemin, involverade 89 medlemmar i föreningen, innefattade uppskattade sysslor som knop och stek, repslagning, rep av mattor, lindbastarmband, lindbastrep och skörd.

Skansens Byalag är en ideell förening med medlemmar med intresse för natur- och kulturhistoria samt praktisk eller teoretisk kunskap om äldre arbetsliv och hantverk på landsbygden. Byalagets verksamhet syftar till att stödja Skansen i sin strävan att levandegöra svensk natur och kultur och att främja kunskap om Skansen och dess kulturhistoriska verksamhet. Byalaget, med runt 100 medlemmar organiserar årligen kurser och utflykter för öka och stimulera medlemmarnas kunskap om Skansen och kulturhistoria i allmänhet.

StockholmsRosen och rosenträdgårdens volontärer

I april 2019 tecknades ett samarbetsavtal mellan Skansen och StockholmsRosen som är Svenska Rosensällskapets Stockholmsförening. Det innebär att volontärer som engageras ska bidra med kunskap och praktisk vård av rosor i en omfattning som bestäms årligen. Volontärerna ska möta Skansens gäster och förmedla kunskap under vissa perioder varje år. På grund av pandemin har närvaron varit begränsad under 2021.

Kommentar: Syftet med samarbetet är att göra Skansen till ett attraktivt besöksmål och träffpunkt för rosintresserade, samt att ge Skansens gäster kunskap om bland annat olika rosgrupper, rosens historia, skötsel, beskärning, rosodling och sortval samt sprida kunskap om kulturrosor.

Leading and Learning

Under året deltog Skansen i det nystartade NordPlus-projektet "Leading and Learning", som leds av Nordiskt Centrum för Kulturarvsstudier (NCK). Skansen medverkar i projektet som en av åtta deltagare från nordiska museer och arkiv. Inom ramen för projektet genomfördes 22 oktober en kurs i organisation och ledarskap för volontärverksamhet inom museisektorn. Kursen anordnades av arbetsgruppen för Nätverket för volontärsamordnare inom Sveriges Museer, där Skansen är sammanställande. Nätverket anordnade även ett seminarium med titeln "Från besökare till medspelare – är museerna redo för volontärerna" den 28 april under Sveriges Museers Vårmöte.

Samverkan kring pedagogisk utveckling och immateriellt kulturarv

Skansens kulturhistoriska avdelning har under året samverkat kring museipedagogik genom föreningen FUISM (Föreningen för pedagogisk utveckling på svenska museer) och kring det immateriella kulturarvet genom NFH (Nämnden för hemslöjdsfrågor). NFH ansvarar för noden traditionell hantverkskunskap där Skansen är representerad.

Nodens medlemmar består av myndigheter, ideella organisationer, utbildnings-, forsknings- och kulturarvsinstitutioner. Noden för traditionell hantverkskunskap fokuserade under 2021 på kunskapsöverföring och förteckningsarbete för att dokumentera traditionella hantverkstekniker. Inom FUISM har man under året utbytt erfarenheter kring förmedling under pandemin.

Borgerskapet

I samband med Skansens återöppnande i april startade också verksamheten Skansens borgerskap, efter ett årslångt uppehåll. De första månaderna skedde hantverksförmedling utomhus vilket gav nya möjligheter till upplevelser och lärande. Bland annat kunde gästerna prova på pappersmarmorering tillsammans med bokbindarna och lära sig om läkeväxter i Örtagården tillsammans med apotekarna. Under sommaren öppnade verkstäderna för besök även inomhus och under högsommarperioden var flera verkstäder öppna dagligen. Skråhantverkarna har därefter haft framträdande roller i höstens olika programaktiviteter såsom skolprogrammet Stadsliv, höstlovets mysterievandring samt Hantverkshöst. Under resten av hösten samt julen har 2–9 verkstäder varit öppna för gästerna varje helg.

Under året har två nya skrån bildats: garvarskrået och pappersmakarskrået. Deras förmedling har skett utomhus och med stort fokus på prova-på-aktiviteter. Precis som i övriga skrån utgörs de nya medlemmarna av yrkesverksamma hantverkare med djupgående kunskaper inom sina respektive områden. Genom deras engagemang finns en unik möjlighet att jämföra hantverket förr och nu, att demonstrera tekniker och att hålla äldre tillverkningsmetoder vid liv.

Under julen påbörjades försäljning av julkort och andra trycksaker i boktryckeriet. Korten trycks efter historiska förlagor samt efter nyare träsnitt skurna på Skansen. Hantverksmässig tillverkning gör verkstäderna mer levande och bidrar till att hantverkskunnandet bevaras. Det skapar även goda förutsättningar för interaktion och pedagogisk förmedling.

Boktryckarna har också tillsammans med gravörerna haft nyckelroller i Skansens julkampanj. Båda yrkesgrupperna bidrog med värdefull kunskap kring äldre hantverksmetoder och två av gravörerna skapade flera av de affischer som ingick i julkampanjen.

Årets öppethållande i hantverksmiljöerna har varit mindre i jämförelse med åren före pandemin, men fler nya skråhantverkare har ändå engagerats till Skansens borgerskap. Förutom pappersmakare och garvare har nya sadelmakare, snickare, bokbindare och skomakare anställts under 2022.

Samarrangemang

Familjedagar

Skansen är en populär plats när företag, organisationer och föreningar önskar genomföra familjedagar. Skansen har möjlighet att erbjuda mycket, oavsett gruppens sammansättning, gästens ålder och olika intressen. En familjedag anpassas till kundens önskemål, och erbjuder alltid något för alla. Vanliga inslag är – förutom entré till Skansen – inträde till Skansen-Akvariet, en tur med Skansentåget, ansiktsmålning och olika typer av visningar. Många preliminärbokade familjedagar ställdes in på grund av pandemin, men några gick att genomföra på anpassat vis. Konsumentföreningen Stockholms stora Familjedag, blev två separata dagar för att undvika trängsel och genomfördes utan scenprogram. Xylems familjedag genomfördes och gästerna bjöds bland annat på åkband till Galejans tivoli. I samband med Skansens julmarknad hade IF Metall en stor familjedag för sina anställda med 1 500 anmälda. Det bjöds på fika utanför Mekaniska, och inne i verkstaden dundrade maskinerna för fulla pannor under hela dagen. I juletid kom ytterligare företag och för familjedagar och företagsdagar i stor och liten skala. Vid tre tillfällen hyrdes Seglora kyrka ut för konserter för bokade sällskap i anslutning till att Skansens julmarknad stängde för dagen.

Uppdrag Skansen

Under hösten genomfördes fyra teambuilding-aktiviteter i form av *Uppdrag Skansen* för företag som sökte lekfullt lärande.

Utekonferenser

Ett nytt koncept togs fram under 2021 gav företag möjlighet att mötas för utekonferens. Skansens scener som är utomhus men under tak blev de attraktiva mötesplatser för företag vars anställda arbetat hemifrån och inte setts fysiskt på över ett år. Ett trettiotal konferenser genomfördes, många av dem i kombination med ute-måltid vid restauration Gubbyllan.

Sponsringssamarbeten

Goda samarbeten bidrar till Skansens utveckling och resultat. Att arbeta hållbart är nödvändigt för att behålla och förnya samarbeten som genererar intäkter till Skansen. Identitet och värderingar är viktiga för de partners som sponsrar oss. Skansen måste vara attraktivt över tid och ha en långsiktighet i verksamheten.

KfS

Det 5 år löpande avtalet med Konsumentföreningen Stockholm (KfS) trädde i kraft 2020 och arbetet med fokus på hållbarhet fortsatte under 2021. Projektet med att utveckla bättre avfallshantering i de publika områdena fortsatte och tre nya avfalls- och återvinningsstationer etablerades. Med ett utbud av aktiviteter, kopplat till samhällsengagemang och miljöarbete, önskar Skansen sprida information och kunskap om miljö, mat och djuromsorg till målgrupperna barn, unga och barnfamiljer tillsammans med KfS.

KfS erbjuder fortsätta att växla medlemspoäng till entrébiljetter för Skansen vilket innebär att Skansen når ut till kunder i hela landet och denna del av samarbetet har fallit väl ut och fler medlemmar i COOPs medlemsprogram har bytt sina intjänade poäng mot entrébiljetter 2021 mot samma perioder 2020. KfS har hållit två medlemsdagar med sponsrad entré för sina medlemmar där båda dagarna var uppskattade och de tilldelade biljetterna sålde fort slut.

Xylem

Xylem är en långsiktig partner/sponsor där det globala hållbarhetsmålet nr 6 "Rent vatten och sanitet" är centralt. Vatten och hygienlösningar för Skansen ska utvecklas på ett hållbart sätt. Fokus är på miljö och hållbarhet samt energieffektivitet. Utvalda projekt, till exempel en bättre lösning för säldammarna och tekniska lösningar för att lösa vattenflödet till Vadmalstampen, ska leda till en utvecklad pedagogisk verksamhet och ökad tillgänglighet till miljöerna. Arbetet sker bland annat genom kunskapsbaserat volontärskap som också leder till ett kunskaps- och kompetensutbyte mellan parterna. Xylem fortsätter med materialsponsring och det finns ett tätt samarbete för både material och volontärverksamhet med populärt kunskapsutbyte. Xylems familjedag genomfördes och gästerna bjöds bland annat på åkband till Galejans tivoli.

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholm Vatten och Avfall, SVOA, är en partner till Baltic Sea Science Center. SVOA bidrar, förutom med sin unika kunskap om avfallsfrågor, även med ett driftsbidrag och ingångar i Stockholms stad för att kunna utveckla samarbeten med skolor.

8. Nationell spridning av kulturutbudet

Stiftelsen Skansen har inte till uppgift att bedriva verksamhet ute i landet, vilket framgår av Skansens stiftelseurkund, stadgar och av grundaren Artur Hazelius nedteckningar. Skansen vill likväl framhålla de många inslag, från olika områden i Sverige, som presenteras på Skansen under året och som ofta föregås av samarbete med museer, skolor och enskilda organisationer och företag.

Skansen scen och nationalarena bidrar till att Skansen når ut till hela Sverige, genom Allsång och högtidligt firande av Nationaldagen och Nyårsafton. Under 2019 tillkom Eldfesten i samarbete med Riksteatern och har blivit en årligen återkommande folkfest. Eldfesten firades den 16 mars på Skansen, men hade ingen publik på plats. Istället livesändes programmet på YouTube via MBC Persia vilket gjorde den tillgänglig för hela världen. Programmet, som välkomnar våren och ljuset, bjöd på underhållning med musik, sång och dans med Farzan och Shahareh, Justina, Rozhnak, Act of Emotion, Nikita & Shery, Niaz & Erwin, Narin och Jasmin Kara. Genom att inkludera Eldfesten i Skansens utbud kan Skansen tillgängliggöras för nya målgrupper och synliggöra den årsfest som firas av många svenskar. Ett fyrtiotal miljoner tittare tog del av programmet.

Utlån

Under 2021 hade Skansen pågående utlån av åtta objekt till en vandringsutställning om Augusta Lundin. Utställningen visades under 2021 på Malmö museer för att under 2022 ställas ut på Göteborgs stadsmuseum. Skansen lånade under 2021 ut 17 objekt ur de textila samlingarna till utställningen "Nordens Paris" på Nordiska museet. Skansen lånade också ut 24 landskapsfanor som användes under riksdagens högtidliga öppnande den 14 september.

DigitaltMuseum

Skansen tillgängliggör delar av sin samling och fakta om den på det digitala forumet DigitaltMuseum, se avsnitt om digital tillgänglighet. I och med detta tillgängliggörs delar av Skansens samlingar ytterligare.

Försäljning via webbutik

Skansens butikssortiment har varit tillgängligt via e-handel för kunder i Sverige och Europa. Omsättningen för Skansens e-handel minskade tyvärr med 46 % jämfört med 2020, från 1,3 mkr till 0,7 mkr. Detta beror till stor del på brist av interna resurser men också på grund av att antalet stödköp minskade från 2020 till 2021.

9. Nationella och internationella erfarenhetsutbyten

Studiebesök på Skansen

Att ta emot studiebesök är en möjlighet för Skansen att visa upp sin verksamhet samt främja samarbete och kunskapsutbyte mellan olika organisationer inom Sverige och internationellt. På grund av rådande situation har antalet studiebesök i år varit färre än vanligt och enbart kommit från Sverige.

Kunskapsinhämtning till Skansens verksamhetsområden

Varje år deltar Skansens medarbetare och chefer i kompetensutveckling, seminarier och konferenser utanför Skansen och ibland även utanför Sverige. Detta säkerställer att kompetenserna inom Skansens verksamhetsområden upprätthålls, utvecklas och bidrar dessutom till erfarenhetsutbyte och kontaktnät med andra institutioner inom samma områden. I år har en stor del av tillfällena genomförts digitalt. Nedan presenteras ett urval från årets aktiviteter:

Museernas Vårmöte 2021, 27–29 april

Ägde rum digitalt. De tre dagarna var fyllda med keynote-föreläsningar, panelsamtal och programpunkter från hela Museisverige och syftade till inspiration och erfarenhetsutbyte på temat Medverka - Samverka - Påverka - Tillsammans når vi längre.

FRI-mötet, 2–3 september

Den 2–3 september stod Skansen som värd för konferensen FRI-mötet. FRI är de svenska friluftsmuseernas samarbetsorganisation. Vid det årliga FRI-mötet diskuteras aktuella branschfrågor och det finns möjlighet till kollegialt utbyte i olika arbetsgrupper. Under årets FRI-möte delade man erfarenheter av pandemin och i panelsamtal och seminarier diskuterades bland annat friluftsmuseernas superkrafter, digitala museibesök och samverkan med civilsamhället. FRI-mötet kunde genomföras på plats på Skansen, med omsorgsfull anpassning till rådande rekommendationer och restriktioner.

EAZA:s årliga konferens, 21–24 september

European Association of Zoos and Aquaria's årliga konferens genomfördes helt digitalt och pågick under fyra dagar. Dagarna innehöll flertalet olika föredrag, seminarier och debatter som bland annat innefattade EAZA's strategi 2021–2025, kommunikation i sociala medier, hur övervakning av djurens beteende kan öka djurvälståndet och hur all insamlad data bidrar till arbetet med mer progressiva djurparker och akvarier.

Sectech, Stockholmsmässan, 27 oktober

Skansens säkerhetsansvarig deltog i Sectech-mässan vars målgrupp är personer som arbetar med säkerhetsteknik för det fysiska skyddet, exempelvis larmsystem, passerkontroll och videoövervakning. Mässan bestod av en utställning och olika seminarier och är ett perfekt tillfälle att träffa leverantörer och branschkollegor för att utbyta erfarenheter och tankar kring säkerhetsarbetet.

Trädgårdsmästarkonferens – Historiska trädgårdar, 27–28 okt

Ett par trädgårdsmästare deltog i trädgårdsmästarkonferensen som anordnades av Göteborgs Universitet. Årets tema var "Historiska trädgårdar – Utmaningar och förhållningssätt i en förändrad värld" och handlade om klimatförändringar, biologisk mångfald och vad som kan göras för att främja en ekologisk hållbarhet med utgångspunkt i arbetet med historiska miljöer.

Kulturarvsdagarna, 15–16 november

Den 15–16 november arrangerades konferensen Kulturarvsdagarna med temat "Det gröna kulturarvet i besöksnäringen". Konferensen arrangerades av Svenskt Kulturarv i samarbete med Swedish Gardens och delar av konferensen tog plats på Skansen. Medarbetare från parkavdelningen och den kulturhistoriska avdelningen deltog som föredragshållare och visade Skansens koloniträdgårdar.

10. Medarbetare

Medarbetarna är Skansens viktigaste resurs. Engagerade och kunniga medarbetare är en förutsättning för att skapa ett långsiktigt och hållbart företag som har gästen i fokus.

Året som gått har varit fortsatt påfrestande med anledning av pandemin och den allvarliga ekonomiska situationen.

Medelantalet anställda 2021 var 204 (176 år 2020, 257 år 2019, 253 år 2018) personer. Könsfördelningen var 132 kvinnor, 65 %, och 72 män, 35 % och såg ut enligt följande:

	Kvinnor	Män
Könsfördelning		
Styrelsen inkl Skansenchef	5	5
Ledningsgrupp inkl Skansenchef	4	5
Enhetschefer	10	4
Gruppchefer	6	2
Samtliga medarbetare	132	72

Tabell 8 visar könsfördelningen uppdelat per styrelse, ledningsgrupp, enhetschefer, gruppchefer och samtliga medarbetare för år 2021

Sjukfrånvaro	Arbetstid (h)	Sjukfrånvaro (h)	Sjukfrånvaro (%)	Långtids-sjukfrånvaro (h)	Långtids-sjukfrånvaro (%)
Månadsavlönad	317 374	16 914	5,3 %	4 957	29,9 %
Timanställd	84 017	4 140	4,9 %	168	4,1 %
Samtlig personal	401 391	21 054	5,2 %	5 125	24 %

Tabell 9 visar sjukfrånvaron januari-december 2021. Sammanslagning av tim- och månadsavlönade görs även när vi rapporterar medelantalet anställda. Långtidssjukfrånvaro innebär sjukdom som varar längre än 60 dagar

Vid en jämförelse av sjukfrånvaron 2021 och 2019 ser vi att sjukfrånvaron har minskat. Minskningen beror främst på att Skansen under första kvartalet 2021 var stängt och att stor del av den månadsavlönade personalen omfattades av korttidsarbete under samma tid. Samtidigt som den totala sjukfrånvaron minskar, minskar också andelen sjukfrånvaro som beror på långtidssjukdom. År 2019 var Skansens totala sjukfrånvaro 5,9 % att jämföras med år 2021 då den var 5,2 %. Under samma period har andelen sjukfrånvaro som beror på långtidssjukdom minskat från 33 % år 2019 till 24 % år 2021.

11. Hållbarhetsarbete

Sedan 1891 har Skansen arbetat för att levandegöra och bevara upplevelser av natur och kultur. Detta vill Skansen arbeta med en lång tid framöver och tar därför ett långsiktigt ansvar.

Under 2021 har en arbetsgrupp, på uppdrag av Skansens ledning, arbetat med en omfattande hållbarhetsplan för Skansen. Hållbarhetsplanen genomsyras av Skansens ambition att vara en drivkraft för hållbar utveckling och bidra till att uppfylla FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030. Samtliga mål och delmål har gått igenom för att identifiera var Skansen kan bidra mest. Resultatet är ett fortsatt arbete med tolv identifierade fokusområden som har en direkt koppling till 14 av de globala målen.

Fokusområden:

- 1. Bevara och tillgängliggöra kulturarv**
Ambition: Skansen visar hur historia kan bidra till lösningar för ett hållbart samhälle.
- 2. Artbevarandearbete**
Ambition: Skansen bidrar till artbevarandet genom att utbilda, informera och hålla reservpopulationer samt genom aktiva bevarandeprojekt.
- 3. Arbete med lantraser och kulturväxter**
Ambition: Skansen arbetar aktivt med bevarande av lantraser och kulturväxter.
- 4. Pedagogiskt arbete**
Ambition: Skansen är Sveriges största klassrum för information om viktiga samhällsfrågor.
- 5. Globala partnerskap och samarbeten**
Ambition: Skansen bedriver samarbeten på nationell-, lokal- och internationell nivå som bidrar till en hållbar verksamhet.
- 6. Hållbar matsservering**
Ambition: Skansen erbjuder, tillsammans med interna partners, möjligheten för gäster att välja hållbara matalternativ.
- 7. Miljösäkra evenemang**
Ambition: Skansen erbjuder hållbara och miljösäkra evenemang.
- 8. Avfallshantering**
Ambition: Skansen har i samarbete med interna partners successivt minskat avfallet, ökat återvinningsgraden och effektiviserat avfallslogistiken.

9. Resursanvändning – förbrukning av energi & fossila bränslen

Ambition: Skansen fortsätter att minska och effektivisera resursförbrukningen.

10. Hållbar resursanvändning – förbrukning av vatten

Ambition: Skansen har minskat vattenförbrukningen genom effektiviseringar och samarbeten.

11. Inköp

Ambition: Skansen verkar för en hållbar konsumtion.

12. Hållbar arbetsgivare och gott medarbetarskap

Ambition: Skansen är en hållbar arbetsgivare med ett välfungerande arbetsmiljöarbete.

12. Gästutveckling

År 2021 hade Skansen totalt 780 629 gäster vilket motsvarade en ökning om cirka 20 % jämfört med föregående år. Gäst- och försäljningsstatistik har inhämtats från kassasystemet, SIR. Gäststatistiken gällande ålder och hemvist har hämtats från Kulturanalys åiterrapporteringsystem och baseras på de dagliga undersökningar som genomförs i entréerna.

Fördelningen vuxna respektive barn

Diagrammet nedan visar fördelningen mellan vuxna, barn 4–15 år, barn 0–3 år samt skolbarn. Kategorin vuxna innefattar fria och betalande vuxna, pensionärer och studenter samt gäster med årskort och vänföreningskort. Barn 4–15 år innefattar de barn som löser entré och de som har fri entré. Inom kategorin barn 0–3 år återfinns de barn som har fri entré samt förskolebarn. Den sista kategorin, skolbarn, innefattar de skolbarn som besöker Skansen med sin klass, från förskoleklass till gymnasiet. Diagrammet visar att Skansen under året hade 61 % vuxna och 39 % barn, vilket skiljer sig markant jämfört med ett normalår (vanligtvis drygt 70 % vuxna och 30 % barn).

Fördelning vuxna respektive barn 2021

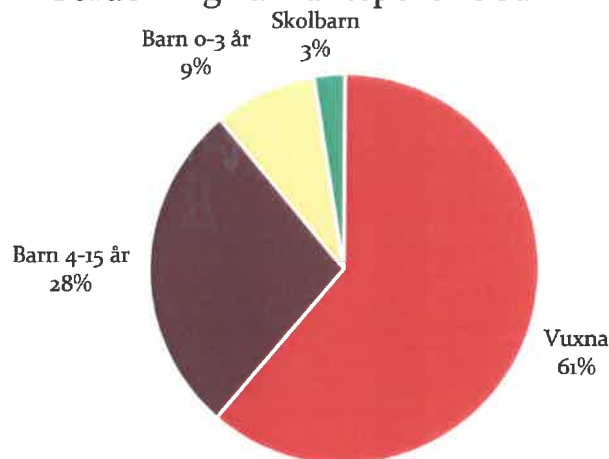

Diagram 8 visar fördelningen mellan vuxna, barn 4-15 år, barn 0-3 år samt skolbarn år 2021 (uttryckt i procent)

Gästernas ålder

Skansen har under året fortsatt att locka en relativt ung publik. Av de tillfrågade är 61 % under 45 år och drygt en femtedel av gästerna är mellan 19 och 29 år. Undersökningarna grundas på de gäster som löser entré och/eller uppvisar ett kort som ger fri entré, vilket innebär att yngre gäster i regel inte tillfrågas. Åldersfördelningen bör därmed ses som en åldersfördelning av de vuxna gästerna. Diagrammet nedan visar gästernas ålder, indelat i olika åldersintervall, för helåret 2021 (det vill säga perioden april-december då Skansen hade öppet).

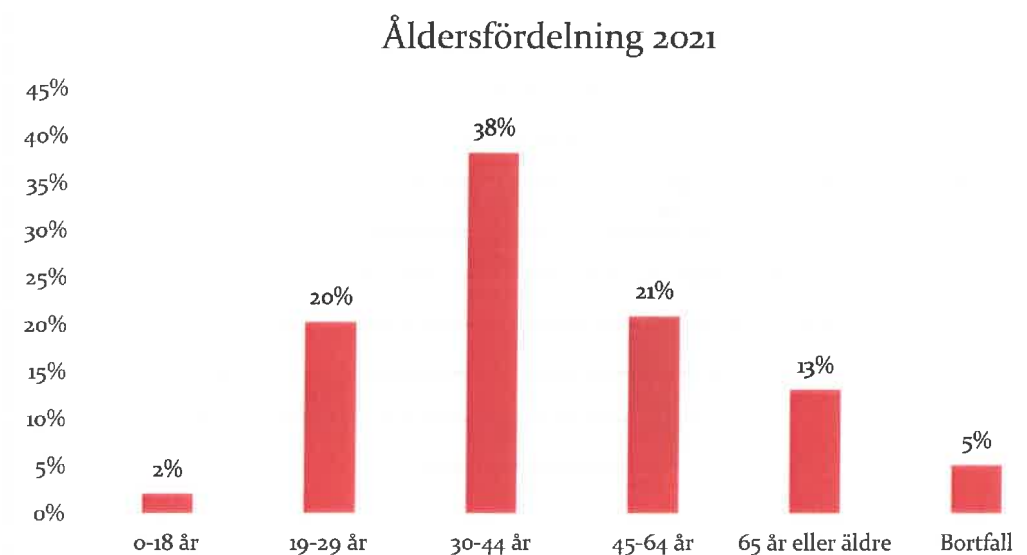

Diagram 9 visar gästernas ålder, indelat i olika åldersintervall, för perioden april-dec 2021 (uttryckt i procent)

Skolklasser

Under året hade föranmälda skolklasser inklusive fritids fri entré till Skansen och en reducerad entré under perioden maj till september. Den reducerade entrén var 20 kronor per elev och medföljande lärare hade fortsatt fri entré. Likt tidigare år hade förskola, SFI och särskola fri entré och behövde inte föranmäla sitt besök. I år besökte cirka 20 200 skolbarn Skansen (11 000 år 2020, 58 300 år 2019) vilket är en ökning jämfört med tidigare år, men långt ifrån de nivåer som Skansen vanligtvis lockar. I år har dock många skolklasser deltagit i digitala visningar och ingår därmed inte i de fysiska besöken. Nedan ges en översikt av antalet skolbarn månadsvis under åren 2019–2021. Notera att SFI-elever (som är vuxenstuderande) och förskolebarn inte registreras som skolbarn och återfinns således inte i diagrammet nedan.

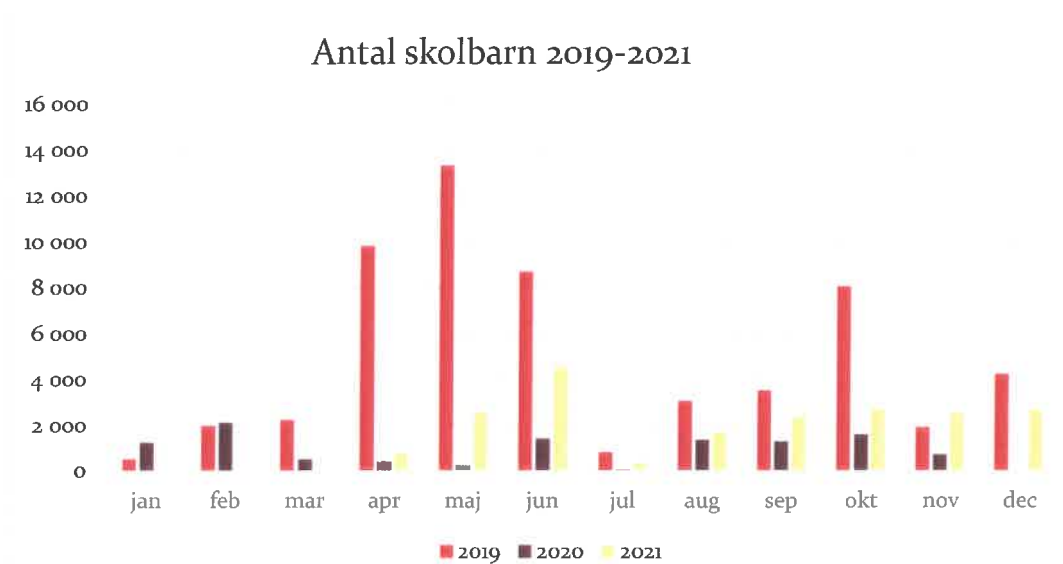
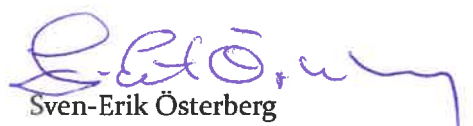

Diagram 10 visar antal skolbarn månadsvis för åren 2019–2021 (uttryckt i antal). SFI-elever och förskolebarn är exkluderade.

Stockholm 15 februari 2022

John Brattmyhr

Sven-Erik Österberg

